

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/341189742>

SECURITY CULTURE – The Art Of Living

Book · May 2020

CITATIONS

0

READS

433

1 author:



Željko Bjelajac

Faculty of Law University Business Academy in Novi Sad

163 PUBLICATIONS 171 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:



Money laundering [View project](#)



Human trafficking [View project](#)

PRAVNI FAKULTET ZA PRIVREDU I PRAVOSUĐE
NOVI SAD

BEZBEDNOSNA KULTURA

Umeće življenja

Prof. dr Željko Bjelajac

Novi Sad, 2017.

Izdavač



UNIVERZITET PRIVREDNA AKADEMIJA
PRAVNI FAKULTET ZA PRIVREDU I PRAVOSUĐE
NOVI SAD

Recenzenti

Prof. dr Božidar Banović
Prof. dr Ljubiša Despotović
Dr Veljko Delibašić

Za izdavača

Prof. dr Marko Carić

Prevodilac

Emina Kosanović

Autor

Prof. dr Željko Bjelajac

Lektor

Mirosava Bojović

Korice

Ivana Flegar

Prelom

Snežana Vojković

Štampa

Mala knjiga, Novi Sad

Tiraž 300

ISBN 978-86-6019-070-5

Sva prava zadržana. Ni jedan deo ove knjige ne može biti reprodukovan, presnimavan ili prenošen bilo kojim sredstvom elektronskim, mehaničkim, kopiranjem, snimanjem, ili na bilo koji drugi način bez prethodne saglasnosti autora i izdavača.

***Najbolje zatvorena vrata su ona koja se mogu ostaviti
otvorenima.***

(Kineska narodna poslovice)

SADRŽAJ

IZVOD IZ RECENZIJE	25
PREDGOVOR	33
UVOD	37

I KULTURA U SAVREMENOM DRUŠTVU

1. POJAM KULTURE	41
2. KULTURA I DRUŠTVO	44
3. TIPOVI KULTURE	45
4. DUHOVNE TVOREVINE KULTURE	50
5. ČOVEK KAO STVARALAC KULTURE	53
6. ZNAČAJ KULTURE ZA SAVREMENOG ČOVEKA	59
PREGLED SADRŽAJA	62
VAŽNI POJMOVI	63

II ZNAČAJ BEZBEDNOSTI U HIJERARHIJI LJUDSKIH POTREBA

1. POJAM BEZBEDNOSTI	65
2. NASTANAK I RAZVOJ BEZBEDNOSTI KAO DRUŠTVENE POJAVE	66
3. POTREBA ZA BEZBEDNOŠĆU I SIGURNOŠĆU (ZAŠTITA I STABILNOST) KAO NAJVAŽNIJA LJUDSKA POTREBA	68
4. OSNOVNI OBJEKTI BEZBEDNOSTI	71
4.1. INTERESI LIČNOSTI	71

4.2. INTERESI DRUŠTVA	74
4.3. INTERESI DRŽAVE	76
5. KONCEPT BEZBEDNOSTI	78
5.1. EVOLUCIJA RAZLIČITIH PRISTUPA U STUDIJAMA BEZBEDNOSTI ...	78
5.1.1. Tradicionalni pristupi u studijama bezbednosti	81
5.1.2. Alternativno-kritički pristupi u studijama bezbednosti	84
5.2. KOPENHAŠKA ŠKOLA STUDIJA BEZBEDNOSTI	92
5.3. GLOBALISTIČKI PRISTUPI U STUDIJAMA BEZBEDNOSTI	97
6. SUŠTINA SAVREMENIH KONCEPATA BEZBEDNOSTI	101
PREGLED SADRŽAJA	106
VAŽNI POJMOVI	110

III PREGLED KLASIFIKACIJE BEZBEDNOSTI

1. INTEGRALNA BEZBEDNOST	111
1.1. UNUTRAŠNJA BEZBEDNOST	112
1.1.1. Individualna bezbednost	113
1.1.2. Socijetalna bezbednost	116
1.1.3. Nacionalna bezbednost	119
1.2. MEĐUNARODNA BEZBEDNOST	122
1.2.1. Regionalna bezbednost	125
1.2.2. Globalna bezbednost	129
1.2.3. Zajednička bezbednost	131
1.2.4. Kolektivna bezbednost	133
1.2.5. Kooperativna bezbednost	136
2. SEKTORI BEZBEDNOSTI	137
2.1. PROŠIRENJE I PRODUBLJENJE KONCEPTA BEZBEDNOSTI	137
2.1.1. Politička bezbednost	138
2.1.2. Vojna bezbednost	139
2.1.3. Ekonomska bezbednost	141
2.1.4. Ekološka bezbednost	143

3. DEFINISANJE ODREĐENIH BEZBEDNOSNIH POJMOVA	147
3.1. NUKLEARNA BEZBEDNOST	147
3.2. ENERGETSKA BEZBEDNOST	151
3.3. DRŽAVNA BEZBEDNOST	153
3.4. TERITORIJALNA BEZBEDNOST	154
3.5. BIOLOŠKA BEZBEDNOST	155
3.6. HEMIJSKA BEZBEDNOST	156
3.7. INDUSTRIJSKA BEZBEDNOST	157
3.8. INFORMACIONA BEZBEDNOST	159
3.9. SOCIJALNA BEZBEDNOST	161
3.10. PSIHOLOŠKA BEZBEDNOST	164
3.11. SEKSUALNA BEZBEDNOST	165
3.12. BEZBEDNOST NA RADU	170
3.13. BEZBEDNOST NAMIRNICA ZA ISHRANU	172
PREGLED SADRŽAJA	175
VAŽNI POJMOVI	180

IV LJUDSKA BEZBEDNOST

1. POJAM LJUDSKE BEZBEDNOSTI	181
2. DIFERENTNI PRISTUPI LJUDSKOJ BEZBEDNOSTI	183
3. LJUDSKA BEZBEDNOST I LJUDSKA PRAVA	186
4. LJUDSKA BEZBEDNOST I MULTIKULTURALNOST	188
5. LJUDSKA BEZBEDNOST, EKSTREMIZAM I RADIKALIZAM	193
6. SAVREMENE PRETNJE LJUDSKOJ BEZBEDNOSTI	197
7. PERSPEKTIVE KONCEPTA LJUDSKE BEZBEDNOSTI	200
PREGLED SADRŽAJA	205
VAŽNI POJMOVI	207

V ETIOLOGIJA I PREVENCIJA UGROŽAVANJA BEZBEDNOSTI

1. POJAM UGROŽAVANJA BEZBEDNOSTI	209
2. UZROCI UGROŽAVANJA BEZBEDNOSTI NA LOKALNOM I GLOBALNOM NIVOU	210
2.1. NAJVAŽNIJE PRETNJE NACIONALNOJ BEZBEDNOSTI SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA U NAREDNOJ DECENIJI	218
3. IZVORI UGROŽAVANJA BEZBEDNOSTI	222
3.1. DRUŠTVENI IZVORI UGROŽAVANJA	223
3.2. PRIRODNI IZVORI UGROŽAVANJA	225
3.3. TEHNIČKO-TEHNOLOŠKI IZVORI UGROŽAVANJA	227
4. UGROŽAVANJE BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE	228
4.1. IZAZOVI, RIZICI I PRETNJE PO UGROŽAVANJE BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE	231
4.2. DEFINISANJE NACIONALNIH INTERESA U OBLASTI BEZBEDNOSTI I POLITIKA NACIONALNE BEZBEDNOSTI U KONTEKSTU STRATEGIJE ZA SUPROSTAVLJANJE I ZAŠTITU OD UGROŽAVANJA	234
5. PREVENCIJA POJAVA UGROŽAVANJA BEZBEDNOSTI	237
5.1. OBAVEŠTAJNE SLUŽBE KAO NOSIOCI FUNKCIJA BEZBEDNOSTI	239
5.2. SLUŽBE BEZBEDNOSTI KAO NOSIOCI FUNKCIJE BEZBEDNOSTI	244
PREGLED SADRŽAJA	247
VAŽNI POJMOVI	251

VI SAVREMENI BEZBEDNOSNI IZAZOVI, RIZICI I PRETNJE

1. GLOBALIZACIJA I NOVI SVETSKI POREDAK	253
2. LOKALNI I REGIONALNI SUKOBI	259
3. PORAST I RAZNOLIKOST ORGANIZOVANIH KRIMINALNIH DELATNOSTI	275
3.1. TRGOVINA DROGAMA	276
3.1.1. Opojne droge	276
3.1.2. Krijumčarenje opojnih droga	279

3.2. TRGOVINA LJUDIMA	286
3.3. PROSTITUCIJA	296
3.4. TRGOVINA ORUŽJEM	307
3.5. FALSIFIKOVANJE I STAVLJANJE U OPTICAJ LAŽNOG NOVCA	310
3.6. ILEGALNA TRGOVINA RADIOAKTIVNIM I DRUGIM OPASNIM MATERIJAMA	317
3.7. KRIJUMČARENJE I ILEGALNA TRGOVINA KULTURNIM DOBRIMA .	322
3.8. SAJBER KRIMINAL I INTERNET PEDOFILIJA	333
3.8.1. Sajber kriminal	333
3.8.2. Internet pedofilija	340
3.9. PRANJE NOVCA	346
3.10. KORUPCIJA	360
4. TERORIZAM	368
5. DEVASTIRANJE EKOLOŠKE BEZBEDNOSTI	393
6. DESTRUKTIVNE SEKTE KAO LATENTNI NOSIOCI I REALIZATORI UGROŽAVANJA BEZBEDNOSTI	403
PREGLED SADRŽAJA	425
VAŽNI POJMOVI	433

VII BEZBEDNOSNA KULTURA KAO DRUŠTVENI RESURS

1. KULTUROLOŠKI PRISTUP BEZBEDNOSTI	435
2. ŠTA JE BEZBEDNOSNA KULTURA?	439
3. POJEDINAC, DRUŠTVO I KULTURA, SAGLEDANI KROZ PRIZMU BEZBEDNOSNE KULTURE	444
4. KONCEPT BEZBEDNOSNE KULTURE	448
5. ELEMENTI BEZBEDNOSNE KULTURE	453
6. LJUDSKO PONAŠANJE I BEZBEDNOSNA KULTURA	458
PREGLED SADRŽAJA	471
VAŽNI POJMOVI	476

VIII IZGRADNJA, ODRŽAVANJE I UNAPREĐENJE BEZBEDNOSNE KULTURE

1. BEZBEDNOSNA KULTURA I BEZBEDNOSNA SVEST	479
2. IZGRADNJA I ODRŽAVANJE BEZBEDNOSNE KULTURE	482
3. BEZBEDNOSNA KULTURA I BOLESTI ZAVISNOSTI	484
3.1. NARKOMANIJA	487
3.2. ALKOHOLIZAM	497
3.3. PUŠENJE	509
3.4. KOCKANJE	522
3.5. INTERNETOMANIJA	532
4. BEZBEDNOSNA KULTURA KAO REAKCIJA NA ASOCIJALNA I ANTISOCIJALNA PONAŠANJA	548
4.1. BEZBEDNOSNA KULTURA KAO OKVIR POLITIKE SUZBIJANJA KRIMINALITETA	552
4.2. BEZBEDNOSNA KULTURA U FUNKCIJI PREVENCIJE TERORIZMA ...	558
4.3. BEZBEDNOSNA KULTURA U FUNKCIJI PREVENCIJE PROSTITUCIJE .	564
4.4. BEZBEDNOSNA KULTURA U FUNKCIJI PREVENCIJE TRGOVINE LJUDIMA	573
4.5. BEZBEDNOSNA KULTURA U FUNKCIJI PREVENCIJE NASILJA	584
4.6. BEZBEDNOSNA KULTURA NA INTERNETU	597
4.7. BEZBEDNOSNA KULTURA U FUNKCIJI PREVENCIJE SEKTAŠTVA	603
4.8. BEZBEDNOSNA KULTURA I EKOLOŠKA SVEST	608
4.9. BEZBEDNOSNA KULTURA U SAOBRAĆAJU	613
5. ODNOS BEZBEDNOSNE KULTURE I DRUGIH NAUKA	623
6. PORODICA I ŠKOLA U FUNKCIJI IZGRADNJE BEZBEDNOSNE KULTURE	628
6.1. PORODICA	630
6.2. ŠKOLA	637
7. ULOGA I ZNAČAJ KRIVIČNIH I VANKRIVIČNIH SUBJEKATA POLITIKE SUZBIJANJA KRIMINALITETA U PROMOVISANJU BEZBEDNOSNE KULTURE	641
7.1. POLICIJA	641

Bezbednosna kultura – <i>Umeće življenja</i>	15
--	----

7.2. TUŽILAŠTVO	646
7.3. SUD	650
7.4. SISTEMI IZVRŠENJA KRIVIČNIH SANKCIJA I NJIHOVA FUNKCIONALNA POVEZANOST SA POLITIKOM SUZBIJANJA KRIMINALITETA I BEZBEDNOSNOM KULTUROM	655
7.5. CIVILNO DRUŠTVO I BEZBEDNOSNA KULTURA	662
7.6. MEDIJI, SUPKULTURA I BEZBEDNOSNA KULTURA	666
PREGLED SADRŽAJA	680
VAŽNI POJMOVI	688
ZAKLJUČAK	689
LITERATURA	693
PITANJA	735
BIOGRAFIJA	749

CONTENT

EXCERPT FROM THE REVIEW	29
FOREWORD	35
INTRODUCTION	37

I CULTURE IN THE MODERN SOCIETY

1. THE CONCEPT OF CULTURE	41
2. CULTURE AND SOCIETY	44
3. TYPES OF CULTURE	45
4. SPIRITUAL CREATIONS OF CULTURE	50
5. MAN AS A CREATOR OF CULTURE	53
6. THE IMPORTANCE OF CULTURE FOR A MODERN MAN	59
TABLE OF CONTENTS	62
IMPORTANT TERMS	63

II THE IMPORTANCE OF SAFETY IN THE HIERARCHY OF HUMAN NEEDS

1. THE CONCEPT OF SAFETY	65
2. ORIGIN AND DEVELOPMENT OF SAFETY AS SOCIAL PHENOMENON	66
3. THE NEED FOR SAFETY AND SECURITY (PROTECTION AND STABILITY) AS MOST IMPORTANT HUMAN NEED	68
4. BASIC OBJECTS OF SAFETY	71
4.1. PERSONAL INTERESTS	71

4.2. SOCIETY INTERESTS	74
4.3. STATE INTERESTS	76
5. THE CONCEPT OF SAFETY	78
5.1. EVOLUTION OF DIFFERENT APPROACHES IN SECURITY STUDIES .	78
5.1.1. Traditional approach to security studies	81
5.1.2. Alternative and critical approaches to security studies	84
5.2. COPENHAGEN SCHOOL OF SECURITY STUDIES	92
5.3. GLOBAL APPROACH IN SECURITY STUDIES	97
6. THE ESSENCE OF MODERN SECURITY CONCEPTS	101
TABLE OF CONTENTS	106
IMPORTANT TERMS	110

III OVERVIEW OF SECURITY CLASSIFICATION

1. INTEGRAL SECURITY	111
1.1. INTERNAL SECURITY	112
1.1.1. Individual security	113
1.1.2. Societal security	116
1.1.3. National security	119
1.2. INTERNATIONAL SECURITY	122
1.2.1. Regional security	125
1.2.2. Global security	129
1.2.3. Common security	131
1.2.4. Collective security	133
1.2.5. Cooperative security	136
2. SECURITY SECTORS	137
2.1. EXTENDING AND DEEPENING OF THE SECURITY CONCEPT	137
2.1.1. Political security	138
2.1.2. Military security	139
2.1.3. Economic security	141
2.1.4. Ecological security	143

3. DEFINING OF CERTAIN TERMS OF SECURITY	147
3.1. NUCLEAR SECURITY	147
3.2. ENERGY SECURITY	151
3.3. STATE SECURITY	153
3.4. TERRITORIAL SECURITY	154
3.5. BIOLOGICAL SECURITY	155
3.6. CHEMICAL SECURITY	156
3.7. INDUSTRIAL SECURITY	157
3.8. INFORMATION SECURITY	159
3.9. SOCIAL SECURITY	161
3.10. PSYCHOLOGICAL SECURITY	164
3.11. SEXUAL SECURITY	165
3.12. SECURITY AT WORK	170
3.13. SAFETY OF FOOD	172
TABLE OF CONTENTS	175
IMPORTANT TERMS	180

IV HUMAN SAFETY

1. THE CONCEPT OF HUMAN SAFETY	181
2. DIFFERENT APPROACHES TO HUMAN SAFETY	183
3. HUMAN SAFETY AND HUMAN RIGHTS	186
4. HUMAN SAFETY AND MULTICULTURALISM	188
5. HUMAN SAFETY, EXTREMISM, AND RADICALISM	193
6. MODERN THREATS TO HUMAN SAFETY	197
7. PERSPECTIVES OF HUMAN SAFETY CONCEPT	200
TABLE OF CONTENTS	205
IMPORTANT TERMS	207

V ETIOLOGY AND PREVENTION OF THE SECURITY THREAT

1. THE CONCEPT OF THE SECURITY THREAT	209
2. THE CAUSES OF THE SECURITY THREATS ON LOCAL AND GLOBAL LEVELS	210
2.1. MAJOR THREATS TO NATIONAL SAFETY UNITED STATES OF AMERICA IN THE DECADE TO COME	218
3. SOURCES OF SECURITY THREATS	222
3.1. SOCIAL SOURCES OF THREAT	223
3.2. NATURAL SOURCES OF THREAT	225
3.3. TECHNICAL AND TECHNOLOGICAL SOURCES OF THREAT	227
4. SECURITY THREATS IN THE REPUBLIC OF SERBIA	228
4.1. CHALLENGES, RISKS, AND THREATS TO THE REPUBLIC OF SERBIA SECURITY	231
4.2. DEFINING OF THE NATIONAL INTERESTS IN THE FIELD OF SECURITY AND NATIONAL SECURITY POLICY IN THE CONTEXT OF THE STRATEGY FOR OPPOSING AND PROTECTION FROM THREATS	234
5. CRIME PREVENTION SECURITY	237
5.1. INTELLIGENCE SERVICES AS SECURITY CARRIERS	239
5.2. SECURITY SERVICES AS CARRIERS OF SAFETY	244
TABLE OF CONTENTS	247
IMPORTANT TERMS	251

VI MODERN SECURITY CHALLENGES, RISKS, AND THREATS

1. GLOBALIZATION AND THE NEW WORLD ORDER	253
2. LOCAL AND REGIONAL CONFLICTS	259
3. INCREASE AND VARIETY OF ORGANIZED CRIMINAL ACTIVITY ...	275
3.1. DRUG TRAFFICKING	276
3.1.1. Narcotics	276
3.1.2. Smuggling of narcotics	279
3.2. HUMAN TRAFFICKING	286

3.3. PROSTITUTION	296
3.4. WEAPONS TRADE	307
3.5. COUNTERFEITING AND CIRCULATION OF COUNTERFEIT MONEY .	310
3.6. ILLEGAL TRAFFICKING OF RADIOACTIVE AND OTHER HAZARDOUS SUBSTANCES	317
3.7. SMUGGLING AND ILLEGAL TRAFFICKING OF CULTURAL PROPERTY	322
3.8. CYBER CRIME AND INTERNET PEDOPHILIA	333
3.8.1. Cybercrime	333
3.8.2. Internet pedophilia	340
3.9. MONEY LAUNDERING	346
3.10. CORRUPTION	360
4. TERRORISM	368
5. DEVASTATION OF ENVIRONMENTAL SAFETY	393
6. DESTRUCTIVE SECTS AS LATENT CARRIERS AND IMPLEMENTERS OF SECURITY THREATS	403
TABLE OF CONTENTS	425
IMPORTANT TERMS	433

VII SAFETY CULTURE AS SOCIAL RESOURCE

1. CULTURAL APPROACH TO SECURITY	435
2. WHAT IS A SECURITY CULTURE?	439
3. INDIVIDUAL, SOCIETY, AND CULTURE VIEWED THROUGH THE PRISM OF SECURITY CULTURE	444
4. THE CONCEPT OF SECURITY CULTURE	448
5. THE ELEMENTS OF SECURITY CULTURE	453
6. HUMAN BEHAVIOUR AND SECURITY CULTURE	458
TABLE OF CONTENTS	471
IMPORTANT TERMS	476

VIII BUILDING, MAINTENANCE AND IMPROVEMENT OF SECURITY CULTURE

1. SECURITY CULTURE AND SECURITY AWARENESS	479
2. BUILDING AND MAINTENANCE OF SECURITY CULTURE	482
3. SECURITY CULTURE AND ADDICTION	484
3.1. DRUG ADDICTION	487
3.2. ALCOHOLISM	497
3.3. SMOKING	509
3.4. GAMBLING	522
3.5. INTERNET-MANIA	532
4. SECURITY CULTURE AS A REACTION TO ASOCIAL AND ANTI-SOCIAL BEHAVIOUR	548
4.1. SECURITY CULTURE AS POLITICAL FRAMEWORK OF COMBATING CRIME	552
4.2. SECURITY CULTURE IN THE PREVENTION OF TERRORISM	558
4.3. SECURITY CULTURE IN THE PREVENTION OF PROSTITUTION	564
4.4. SECURITY CULTURE IN THE PREVENTION OF HUMAN TRAFFICKING	573
4.5. SECURITY CULTURE IN THE PREVENTION OF VIOLENCE	584
4.6. SECURITY CULTURE ON THE INTERNET	597
4.7. SECURITY CULTURE IN THE PREVENTION OF SECTARIANISM	603
4.8. SECURITY CULTURE AND ENVIRONMENTAL AWARENESS	608
4.9. SECURITY CULTURE IN TRAFFIC	613
5. RELATION BETWEEN SECURITY CULTURE AND OTHER SCIENCES	623
6. FAMILY AND SCHOOL AS BUILDERS OF SECURITY CULTURE	628
6.1. FAMILY	630
6.2. SCHOOL	637
7. THE ROLE AND IMPORTANCE OF CRIMINAL AND NON-CRIMINAL POLITICAL BODIES IN COMBATING CRIME IN THE PROMOTION OF SECURITY CULTURE	641
7.1. POLICE	641

Bezbednosna kultura – <i>Umeće življenja</i>	23
7.2. PROSECUTOR	646
7.3. COURT	650
7.4. SYSTEMS OF EXECUTION OF CRIME SANCTIONS AND THEIR FUNCTIONAL CONNECTION TO THE POLICY OF REDUCTION OD CRIME AND SECURITY CULTURE	655
7.5. CIVIL SOCIETY AND SECURITY CULTURE	662
7.6. MEDIA, SUBCULTURE AND SECURITY CULTURE	666
TABLE OF CONTENTS	680
IMPORTANT TERMS	688
CONCLUSION	689
LITERATURE	693
QUESTIONS	735
BIOGRAPHY	749

IZVOD IZ RECENZIJ

Jedno od temeljnih ljudskih prava, koje svaki čovek zasluuže, jeste pravo na sigurno okruenje. Bezbednost je definitivno jedna od primarnih ljudskih potreba i ukoliko se ta potreba „isključi“, osnovne fiziološke ljudske potrebe, postaju „irelevantne“. Važno je naglasiti da nivo bezbednosti koji primenjujemo u svakodnevnim životnim situacijama, vrlo često zavisi isključivo od nas samih, odnosno od naše opreznosti, našeg znanja o opasnostima kojima smo izloženi, naših veština da zaštitimo svoju privatnost, to jest od naše spremnosti da se permanentno edukujemo i unapređujemo našu bezbednosnu kulturu.

Svet u kojem živimo, suočen je danas više nego ikada pre, sa brojnim bezbednosnim izazovima, rizicima i pretnjama. Novi fenomeni globalizacije organizovanog kriminala i terorizma, ispoljavaju se širom planete i prisutni su u bilo kom regionu, od najsiriomašnjih oblasti Afrike i Latinske Amerike, pa sve do prosperitetnih evropskih država. Uobičajena podela između kriminala i terorizma, zasnovana na zastarelom konceptu, danas gubi svaki smisao. Bitne razlike između ova dva fenomena, postaju veštačke, jer se oni sve češće integrišu. To se može zapaziti po brzini i učestalosti njihovih interakcija i po intenzitetu njihove saradnje. I transnacionalni organizovani kriminal i terorizam teže da globalizuju svoje aktivnosti, iz istih razloga kao i legitimne multinacionalne korporacije. Trgovina narkoticima, prostitucija, trgovina ljudima, korupcija, pranje novca, i ostale kriminalne aktivnosti, a naročito teroristički akti, ne mogu se više posmatrati kao izolovani i hermetički zatvoreni događaji koji imaju ograničen domet, već kao negativne anticivilizacijske delatnosti sa dalekosežnim posledicama u svim oblastima života i rada modernog čoveka. Te delatnosti proizvode nesagledive štetne efekte na humani razvoj, vladavinu prava i drastično utiču na bezbednost ljudi, njihovo zdravlje, progresivni razvoj i prosperitet šire društvene zajednice.

Međutim, pogrešna je predodžba da su terorizam i organizovani kriminalitet, u globalnom okruženju jedina bezbednosna pretnja. Današnji čovek je suočen sa brojnim pretnjama, sa pritiscima straha i neizvesnosti, osećajima koji u određenoj meri utiču na njegovu ličnu bezbednost i bezbednost njegove porodice. Ta percepcija bezbednosti može biti subjektivne ili realne prirode. Širok je spektar potencijalnih opasnosti, od onih koje vrebaju na ulici, internetu, sportskim priredbama, i drugde, a to u najblažem slučaju unosi hroničnu distoniju koja prožima čovekovo biće. Uz to, postoje „nevidljive”, a ipak ogromne pretnje. Naime, ljudi su svojim neprimerenim i neracionalnim ponašanjem prema prirodi, doveli u pitanje svoju egzistenciju. Narušavajući harmoničan odnos sa svojom životnom sredinom, devastirali su ekološku bezbednost u globalnim razmerama...

Naravno ovo je samo deo onoga što je autor, prof. dr Željko Bjelajac, izložio na svoj jednostavan način, a istovremeno kroz karakterističan i pragmatičan naučni prilaz, u primereno nazvanoj monografiji „Bezbednosna kultura - *Umeće življenja*”. Razložno koncipirane celine, suština i sadržaj ove monografije, mogu poslužiti kao paradigma u načinu na koji treba da pristupamo bezbednosti i bezbednosnoj kulturi. Autor se u analizi bezbednosnih aspekata, ne oslanja na veštačke i zastarele pristupe i modele, o kriminalcima, na primer motivisanim profitom, i teroristima rukovođenim verskim i političkim impulsima. On pokušava da pronađe potrebne odgovore na kompleksnu povezanost starih i novih bezbednosnih pretnji, stavljajući u središte pažnje pojedinca - čoveka, koji ima vitalni interes da unapredi kvalitet svog života. U traženju tih odgovora, autor između ostalog, naglašava, da se pretnje ljudskoj bezbednosti ne mogu rešavati isključivo putem toliko testiranih konvencionalnih mehanizama, već je za njihovo rešavanje neophodan sveobuhvatan pristup, koji koristi širok spektar inoviranih mogućnosti za suzbijanje istih na integrisan način. To između ostalog podrazumeva, otklanjanje uzroka socijalne, ekonomske i političke prirode u globalnom okruženju, koje takve pretnje po bezbednost ljudi stvaraju, produbljujući „otuđenje čoveka od čoveka”, kao *nus* produkt globalizacije.

Autor na prvoj strani ove monografije, upotrebljava sentencu „*Kultura nije zamena, nego ključ života*”, i niti te mudre misli provlači kroz ceo njen sadržaj. Bezbednost čoveka nije luksuz, a bezbednosna kultura nije mogućnost izbora, već preka potreba savremenog čoveka. Bezbednosna kultura je zapravo stara inicijativa, kojoj autor oblači novo „ruho”, tražeći delotvorna sredstva i

mehanizme za spašavanje i zaštitu ljudskih života, čija svetost i smisao sve više gube značenje u svakidašnjici punoj nesigurnosti i ljudske patnje. Zbog svega iznetog, ovu monografiju preporučujemo stručnoj i široj javnosti, kao dragoceno štivo, koje nas i dalje upućuje da je znanje najmoćnije oružje, a veoma često garant i potpora naše bezbednosti.

Recenzenti

Prof. dr Božidar Banović

Prof. dr Ljubiša Despotović

Dr Veljko Delibašić

EXCERPT FROM THE REVIEW

One of the fundamental human rights every person deserves is the right to a safe environment. Security is definitely one of the primary human needs, and if that need is “off”, the basic human physiological needs become “irrelevant”. It is important to emphasize that the level of security we apply in everyday situations usually depends solely on ourselves and our prudence, our awareness of dangers we are exposed to, our skills to protect our privacy, i.e., on our willingness to constantly educate and improve our security culture.

The world we live in is faced with many security challenges, risks, and threats more than ever before. The new phenomenon of globalization of organized crime and terrorism are manifested around the globe and are present in any region from the poorest areas of Africa and Latin America to the prosperous European countries. The usual division between crime and terrorism, based on outdated concept lost its meaning today. The essential differences between these two phenomena are becoming artificial as they are increasingly integrated. This can be seen in the speed and frequency of their interactions and intensity of their cooperation. Both trans-national organized crime and terrorism strive to globalize their activities, for the same reasons as legitimate multinational corporations. Narcotics trafficking, prostitution, human trafficking, corruption, money laundering, and other criminal activities, and especially terrorist acts can no longer be seen as isolated and sealed events with limited range but as negative anti-civilization activities with far-reaching consequences in all areas of life and work of modern man. These activities produce unforeseen adverse effects on human development and law, and they drastically affect the safety of people, their health, progressive development and prosperity of the wider community.

However, the notion that terrorism and organized crime are the only security threat in the global environment is wrong. Today's man is facing numerous threats, pressures of fear and uncertainty, feelings which affect his personal safety to some extent and safety of his family. This perception of security can be of subjective or real nature. There is a wide range of potential dangers, from those lurking in the street, the internet, sports events, and elsewhere which insert chronic dystonia that permeates human being. In addition, there are many individual "invisible" but still huge threats. In fact, people brought their own existence into danger with their irrational behavior toward nature. Disturbing the harmonious relation with their environment, they devastated their ecological safety on a global scale...

Of course, this is only part of what the author, professor Željko Bjelajac, expounded through his simple but characteristic and pragmatic scientific approach in his monograph called "Security Culture – The Art of Living". Reasonably designed units, essence, and content of the monograph are a paradigm of the way we should approach security and security culture. Through analysis of security aspects, the author does not rely on artificial and outdated distinction and models of criminals and terrorists led by religious and political impulses. He is trying to find necessary answers to the complex connection between the old and new security threats, putting the spotlight on the individual – a man who has a vital interest in improving the quality of his life. While seeking the answers, the author emphasizes that threats to human security cannot be solved solely through conventional mechanisms but through a comprehensive approach which uses a wide range of innovative options for combating them in an integrated way. Among other things, this means the elimination of the cause of social, economic, and political nature in the global environment which creates such threats for the security of people, deepening the "alienation of man by man" as a by-product of globalization.

On the first page of the monograph, the author used a sentence "Culture is not a substitute but key to life" and this wise thought permeates entire content. Human security is not a luxury and security culture is not a choice but a vital necessity of modern man. Security culture is actually an old initiative the author put into new "attire", seeking effective means and mechanisms for the rescue and protection of human life, whose sanctity and meaning increasingly lose their significance in an everyday life full of insecurity and human

suffering. Because of all the above, we recommend this monograph to the professional and general public as a valuable reading which is reminding us that knowledge is the most powerful weapon and very often the guarantor of our security and support.

Reviewers:

Božidar Banović, PhD

Ljubiša Despotović, PhD

Veljko Delibašić, PhD

PREDGOVOR



predstavlja bes, zavist, ljubomoru, žaljenje, pohlepu, aroganciju, samosažaljenje, krivicu, greh, srdžbu, inferiornost, laž, lažni ponos, egoizam... Drugi vuk predstavlja dobro: predstavlja ono što pruža užitek, mir, ljubav, nadu, vedrinu, poniznost, ljubaznost, dobrodušnost, srdačnost, darežljivost, istinu, saosećanje i veru". Mali Indijanac se zamisli na nekoliko trenutaka. Sve svoje misli vredno usmeri u dubinu dedinih reči pa ga zapita: „Koji vuk na kraju pobedi?" Stari Čiroki odgovori sa smeškom na svom starom licu: „Pobeđuje uvek onaj kojeg hraniš..."

Nekada davno je stari Čiroki (eng. Cheeroki) svom unuku ispričao jednu životnu istinu: „U unutrašnjosti svakog čoveka se vodi bitka, kao borba između dva vuka. U unutrašnjosti svakoga od nas, jedan vuk predstavlja zlo:

Indijanska priča o dobru i zlu

Čovek, premda razumno biće, oduvek je ispoljavao svoju destruktivnu prirodu. U sadašnje vreme, sa ekspanzijom naučnotehnološkog razvoja, destrukcija ne samo da je ostala svojstvena njegovoj biti, već je do te mere uznapredovala, da je postala njegova dominirajuća odlika. Pogubno ljudsko ponašanje, se najbolje može ogledati kroz sve veće otuđenje čoveka od njegove sopstvene prirode, društva i stvarnosti, što ga lišava ljudskosti, a time i osećanja bliskosti i solidarnosti sa drugima. Sve dramatičnije propadanje sveta, uzrok je ogromne količine zla među ljudima. Ratovi, kriminal, terorizam, uništavanje životne (prirodne) sredine, imaju antiegzistencijalni karakter, i vode čovečanstvo ka rubu provalije, a takav scenario može naposljetku biti usmeren ka razrešenju svih protivurečnosti suštine bivstvovanja čoveka, kao ljudskog i biološkog bića, na planeti zemlji.

Ljudsko ponašanje je kompleksno, dinamično, nepredvidivo i nedokučivo. Ono zavisi od mnoštva faktora, kao što su ćud, vaspitanje i okruženje. Mnogi kažu da je ljudsko ponašanje plod interakcije naravi i okoline. Zbog toga koncept ljudske bezbednosti, kako u teoriji, tako i u praksi, predstavlja skup diferentnih ideja i sposobnosti poimanja, koje je veoma često teško uravnotežiti i pomiriti. Stoga, svrha ove monografije, nije da otkriva neke nove vidike i putokaze iz domena ljudskog ponašanja i ljudske bezbednosti, već da vas fokusira na jednu veoma važnu oblast društvenog života, bezbednosnu kulturu... Ona, pored toga što je najbitniji činilac u prevenciji društvenih sukoba, podrazumeva se, ima značajnu ulogu u sagledavanju rizika po ljudske živote, izazove i pretnje koji utiču na egzistenciju i kvalitet života savremenog čoveka. Bezbednosna kultura, dakle, doprinosi prepoznavanju, izbegavanju i otklanjanju opasnosti, odnosno prevazilaženju bezbednosnih izazova uz minimizaciju rizika i neutralisanje pretnji na nenasilan način. Da bi ste je formirali i unapređivali, prevashodno morate kreirati mehanizme i standarde za uspostavljanje odgovarajućeg nivoa sopstvene bezbednosti. Pitate se kako? Prvi korak koji možete preduzeti je „*da počnete da hranite dobrog vuka u sebi*”.

Autor

Prof. dr Željko Bjelajac

FOREWORD



Once upon a time, an old Cherokee told his grandson a sad life truth: "Within each man, there is a fight between two wolves. Within each of us, one of the wolves represents anger, envy, jealousy, regret, greed, arrogance, self-pity, guilt, sin, resentment, inferiority, lies, false pride, egoism... Another wolf represents good: things that provide joy, peace, love, hope, serenity, humility, kindness, generosity, warmth, truth, compassion and faith." Little Indian thought for a while. He directed all his thoughts in the depth of his grandfather's thoughts and told him: "Which wolf wins in the end?" The old Cherokee replied with a smile on his face: "The one you feed..."

Indian wise thought

Although a rational being, a human has always demonstrated his destructive nature. At the present time, with the expansion of scientific and technological development, the destruction not only remained inherent in its essence but has also advanced and became his dominant quality. Devastating human behavior can be best viewed through the growing alienation of man from his own nature, society, and reality which deprives him of humanity and thus of feelings of closeness and solidarity with others. Increasingly dramatic deterioration of the world is the cause of the huge amount of evil among people. Wars, crime, terrorism, destruction of natural environment have anti-existential character and lead the world toward the edge of the cliff, and such a scenario can finally be directed toward removal of all contradictions essential for human existence as a biological being on the planet Earth.

Human behavior is complex, dynamic, unpredictable, and inscrutable. It depends on many factors such as temperament, upbringing, and environment. Many people say that human behavior is the result of the interaction between nature and environment. Therefore, the concept of human security, both in theory and in practice, is a set of different ideas and enlightenments which are very often difficult to balance and reconcile. Therefore, the purpose of this monograph is not to reveal some new aspects and guidelines in the field of human behavior and human security but to focus us on a significant area of social life – security culture... In addition to being the most important factor in the prevention of social conflicts, it also plays an important part in understanding the risks to human life, challenges, and threats that affect the livelihood and quality of life of modern man. Therefore, security culture contributes to identifying, avoiding and eliminating hazards, i.e. overcoming security challenges while minimizing risks and neutralizing threats in a non-violent way. In order to form and improve it, you primarily need to create mechanisms and standards for the establishment of an appropriate level of personal safety. Wondering how? The first step you can take is “*to start feeding the good wolf within yourself*”.

Author

Željko Bjelajac, PhD

UVOD

„Ljudska bezbednost, kao analitički koncept, pored procene objektivnih, merljivih elemenata, kao što su nedovoljni prihod, hronična nezaposlenost, slab pristup zdravstvenoj zaštiti i kvalitetnom obrazovanju, uključuje u analizi i subjektivne percepcije pojedinca, kao što je nesposobnost da se kontroliše svoja sudbina, gubitak dostojanstva, strah od kriminala i nasilnog sukoba i drugih subjektivnih doživljaja nebezbednosti.”

*(Shahrbanou Tadjbakhsh, Anuradha Chenoy,
Human Security: Concepts and Implications,
New York, Rutledge – Taylor & Francis
Group, 2007.)*

Uprkos naporima koji traju više od jednog veka, da se definiše pojam kultura, to je i dalje ostao termin koji nije lako odrediti. Mnoge poteškoće, zapravo potiču od različitih načina upotrebe tog termina, jer reč kultura ima mnogo različitih značenja. Za neke se odnosi na uvažavanje dobre muzike, umetnosti, književnosti, hrane itd. Biolozi će, na primer, taj pojam poistovećivati sa delokrugom svog izučavanja. Antropolozi i sociolozi, će tom terminu dati odrednicu opsega naučenih obrazaca ljudskog ponašanja. No, bez obzira na diferentna shvatanja i evidentnu višeznačnost, koja je posledica individualnih i društvenih konstrukcija, kultura odražava kompleksnu, dinamičnu, slojevit, ali istovremeno i krhku pojavu, koja je podložna menjanju i nestajanju. Eminentni naučnici je određuju kao „kompleks celina koja obuhvata znanje, uverenje, umetnost, moral, pravo, običaje, i bilo koje druge sposobnosti i navike koje je čovek stekao kao član društva” (Edvard B. Tejlor – eng. *Edward B. Taylor*); ili kao „kolektivno programiranje uma koji razlikuje pripadnike jedne grupe ili kategorija ljudi od drugih” (Gert J. Hofstede – eng. *Geert J. Hofstede*). Kao takva, kultura se manifestuje na različitim nivoima čovekovog delovanja i predstavlja moćno sredstvo za njegov opstanak i bezbednost u savremenom okruženju.

Bezbednost kao pojam, u današnje vreme, predstavlja kontroverzan koncept. Pojemovno određenje varira i dobija drugačiju vrednost u zavisnosti od kulture

pojedinih društava i percepcije realnosti. U prilog tome, govore i brojne definicije bezbednosti koje su se pojavile, naročito od kraja „Hladnog rata”. Ekspanzija transnacionalnog organizovanog kriminala, nove dimenzije terorizma, ugrožavanje životne sredine, međuetnički sukobi i građanski ratovi, migrantska kriza sa nekontrolisanim protokom izbeglica, globalna ekonomska kriza, siromaštvo i glad, postaju izazovi, rizici i pretnje za čovečanstvo, koje proizvode jače dejstvo od konvencionalnih vojnih pretnji i sukoba niskog intenziteta iz ranijeg perioda. To je doprinelo da se koncept bezbednosti transformiše i evoluirna na više sektora i na različitim nivoima. Savremena bezbednosna politika i novi koncepti bezbednosti, uzimajući u obzir brojne definicije koje bezbednost tretiraju sa pravnog, sociološkog ili politikološkog stanovišta, pod bezbednošću podrazumevaju stanje zaštite vitalnih interesa, ličnosti, društva i države, kako od unutrašnjih, tako i od spoljašnjih pretnji, koje mogu biti vojnog, političkog, socijalnog, ekonomskog, informativnog, ekološkog ili nekog drugog karaktera. U datom kontekstu, možda je uputno pomenuti interesantnu definiciju Arnolda Volfersa (*nem. Arnold Wolfers*), koja ističe dve podjednako važne dimenzije bezbednosti, subjektivnu i objektivnu, a po kojoj „bezbednost, u objektivnom smislu, meri odsustvo pretnji po usvojene vrednosti, dok u subjektivnom značenju ona predstavlja odsustvo straha da će date vrednosti biti ugrožene”.

Diferentne rasprave o pojmovnom određenju bezbednosti, još više su doprinele da ovaj termin sve više zaživi u gotovo svim jezicima i kulturama u velikom broju veoma različitih društvenih oblasti, kao što su ekonomija, pravo, politika, zdravstvo, psihologija, sport, arhitektura, informatika, itd. U sklopu „opšte” bezbednosti, došli su do izražaja određeni bezbednosni pojmovi kao što su: globalna bezbednost, regionalna bezbednost, nacionalna bezbednost, vojna bezbednost, politička bezbednost, ekonomska bezbednost, socijalna bezbednost, ekološka bezbednost, energetska bezbednost, nuklearna bezbednost itd., koji iziskuju posebnu analizu i definisanje. Posebnu pažnju zahteva pojam ljudske bezbednosti. U njegovom središtu je pojedinac, kao ljudsko biće, kao glavni „predmet” zabrinutosti, bez obzira na rasu, veru, boju kože, nacionalnost ili ideologiju. Ljudska bezbednost kao koncept ima karakteristiku univerzalnosti, jer se primenjuje na sve članove ljudske zajednice, potencirajući kao pokretače ljudskog razvoja, primat ljudskih prava i sloboda. Ovaj pojam sadrži širok spektar inicijativa koje su fokusirane na ljude. U pristupu ljudske bezbednosti odbrana ljudskog života stavlja se iznad svega, a lični integritet je jednako važan kao i teritorijalni integritet.

U svetlu aktuelnih dešavanja na globalnom nivou, koncept bezbednosti se stalno razvija. Bezbednost više nije samo sinonim za odbranu državne teritorije

od spoljnjeg napada, već podrazumeva zaštitu zajednice i pojedinca od unutrašnjeg nasilja, odnosno od svih oblika ugrožavanja. Kada govorimo o ugrožavanju bezbednosti, onda mislimo na postojanje pojava koje dovode do narušavanja integriteta čoveka, integriteta i suvereniteta države i njenih institucija ili čovečanstva u celini. Uzroci narušavanja bezbednosti na lokalnom i globalnom nivou su raznoliki. Pored pojačanog naoružavanja i kontinuirane opasnosti od oružja za masovno uništenje, naročito nuklearnog oružja, posebno se izdvajaju: međunarodni terorizam, organizovani kriminalitet, ekološke katastrofe i brojni ekološki problem uzrokovani devastiranjem životne sredine, zloupotrebe ljudskih prava i sloboda, nepostojanje mehanizama za očuvanje kolektivne bezbednosti, građanski ratovi, verski i etnički konflikti i netrpeljivosti, siromaštvo, nesigurnost, globalna ekonomska kriza i iznad svega kriza morala.

Imajući u vidu navedeno, bezbednosni izazovi, rizici i pretnje, zahtevaju da se proširi pogled na sve ono što podrazumevaju mir i bezbednost. Mir, znači mnogo više od odsustva ratnih sukoba, a ljudska bezbednost ne može se posmatrati isključivo sa vojnog aspekta i odsustva nasilnih sukoba. Ljudska bezbednost mora obuhvatiti socijalnu pravdu, zaštitu životne sredine, demokratizaciju društva, razoružanje, poštovanje ljudskih prava i vladavinu prava, slobodu od nemaštine, slobodu od straha, pristup obrazovanju i zdravlju, slobodu budućih generacija da naslede zdravu prirodnu sredinu, i dr. Stoga je, bezbednosna kultura postala okvir, dizajniran tako, da s jedne strane smanji rizike i neutrališe pretnje, a s druge strane da promovise najsigurnije moguće ponašanje, tako da isto postane nesvesno, instiktivno i bez napora, prilagođeno životu, radu i navikama modernog čoveka. Prema Ljubomiru Stajiću, bezbednosna kultura je: *„skup usvojenih stavova, znanja, veština i pravila iz oblasti bezbednosti, ispoljenih kao ponašanje i proces, o potrebi, načinima i sredstvima zaštite ličnih, društvenih i međunarodnih vrednosti od svih oblika i nosilaca ugrožavanja, bez obzira na mesto ili vreme njihovog ispoljavanja”*.

Da bismo uspešno formirali i unapređivali bezbednosnu kulturu, nužno je uključivanje u edukativne procese svih faktora, aktera i institucija koje se bave pitanjima bezbednosti. U ovom domenu je uloga porodice, škole i medija svakako od presudne važnosti. Ta uloga se prevashodno ogleda u načinu kako dete/adolescent treba da shvata svoje okruženje, kako uočava i definiše indirektne ili direktne opasnosti, rizike i pretnje, te na koji način ispoljava svoju reakciju i bira odgovarajuća sredstva za delovanje. Učenje o proceni bezbednosnih rizika i pretnji i prilagođavanje odgovora na iste, u ranoj životnoj dobi, jeste ključna odrednica za uspostavljanje i razvijanje jednog ovakvog koncepta, kakav je koncept bezbednosne kulture.

ZAKLJUČAK

Kultura je termin koji je prilično teško definisati. Sigurno da danas u naučnoj i stručnoj javnosti figurira na stotine kritičkih koncepata i različitih definicija kulture. Uprkos vekovnim naporima da se definiše kultura na univerzalan i opšteprihvaćen način, postoje mnoge poteškoće u razumevanju koncepta kulture. Deo teškoća leži u izrazima njenih višeslojnih značenja. Stoga ćemo ostaviti po strani pojedinačna pojmovna određenja kulture od strane uglednih antropologa, sociologa i drugih naučnih pregaoca, koji kulturu određuju u biti, kao kompleks celina koji obuhvata znanje, uverenje, umetnost, moral, pravo, običaje i bilo koje druge sposobnosti i navike koje su ljudi stekli kao članovi društva. „*Kultura je, u svim svojim dimenzijama, fundamentalna komponenta održivog razvoja. Kao skladište znanja, mišljenja i vrednosti, koji prožimaju sve aspekte naših života, kultura definiše način na koji ljudi žive i deluju na lokalnom i globalnom nivou. (...) Vizija razvoja obuhvata kulturu kao važan deo proširenja izbora, obezbeđivanja ljudskog dostojanstva, blagostanja i unapređenja slobode.*” (UNESCO, *Moć kulture za razvoj*, 2010). Ako bi pribegli jednostavnom načinu definisanja kulture, određujući je kao skup stavova, vrednosti, uverenja i ponašanja koje dele grupe ljudi i iste prenose sa jedne generacije na drugu, onda bi u ovoj definiciji mogli pronaći potrebe za bezbednošću i sigurnošću (zaštita i stabilnost) kao posebnu vrednost, odnosno najznačajniju ljudsku potrebu u hijerarhiji ljudskih potreba, izuzimajući naravno fiziološke potrebe. Kultura i bezbednost su pojmovi sa višestrukim značenjem koji se međusobno prepliću, prožimaju i dopunjuju. U novije vreme, naročito dolaze do izražaja diferentna razmatranja, naučni prilazi i ideje o odnosu između kulture i bezbednosti, a naročito o tome kako kultura utiče na sigurnost ljudi. Kada grupa ljudi egzistira zajedno na određenom prostoru, potreban joj je skup pravila, ili društvenih normi, koji pomažu da svi znaju šta da rade u različitim okolnostima, a posebno u onim kada im je ugrožena bezbednost.

Upuštajući se u svu kompleksnost i širinu teme koja je obuhvaćena u ovoj monografiji, nije postojala pretenzija da se suštinski i sadržajno napravi neki značajniji naučni pomak u istraživanju tako neiscrpnog i zahtevnog fenomena kakav je bezbednost. Kroz percepciju bezbednosti u poređenju sa stvarnom bezbednošću navedeno je nekoliko velikih izazova i pretnji globalnoj bezbednosti u narednim decenijama. Biološko oružje, nuklearno oružje, narastajući terorizam, sajber napadi, klimatske promene i transnacionalni kriminal, jesu pretnje koje zahtevaju sveobuhvatan odgovor. Zato se izgradnja bezbednog društva mora oslanjati na principe odgovornosti, decentralizacije i usklađenosti, koji su osnova za uspostavljanje efikasnog sistema za suprostavljavanje pojavama koje ugrožavaju bezbednost. S tim u vezi, svaki građanin mora ispoljiti odgovornost, kako u pogledu sopstvene, tako i u pogledu kolektivne bezbednosti. Sigurnost društva mora biti obuhvaćena širokim spektrom mera koje imaju za cilj da pripreme društvo da ispuni svaki izazov, da preduprede bilo kakvu pretnju i da obezbede adekvatno upravljanje u kriznim situacijama. Savremeno društvo se suočava sa velikim brojem pretnji, počevši od onih pojedinačnih, gde su ljudi izloženi svakodnevnim opasnostima, pa sve do onih „teških”, koje zahtevaju odgovarajući niz kontramera. Teroristički napadi na SAD, septembra 2001. godine, pokazali su svu ranjivost modernog društva i izazvali nesagledive posledice u globalnim razmerama. Oni su ukazali na drastičnu promenu situacije u pogledu izloženosti pretnjama i opasnostima, te otvorili novo poglavlje u kojem društvo mora da se nosi sa različitim bezbednosnim izazovima, u odnosu na dosadašnji primat vojnih pretnji. Prilikom razmatranja bezbednosti, nezaobilazno treba staviti akcenat na sve veće pretnje koje predstavljaju terorističke grupe i organizovane kriminalne grupe na svim kontinentima. Osim toga, prilikom procene ugroženosti, treba uzeti u obzir eventualne posledice prirodnih i tehnoloških izvora ugrožavanja društva. Pri tom, ne treba izostaviti, između ostalog, latentnu pandemiju bolesti zavisnosti ili na primer, sve veći broj tragično stradalih lica u saobraćajnim nesrećama na drumovima širom sveta.

Nepobitna je činjenica da živimo u svetu straha, opasnosti i neizvesnosti. Mnogi ljudi su sa punim pravom uplašeni i zabrinuti. Sveprisutno nasilje stvorilo je zagušljivu atmosferu koja stvara konflikte, ometa građane u svakodnevnim obavezama i čini ih nesigurnim. Zato je u ovoj monografiji posvećena velika pažnja izgradnji i održavanju bezbednosne kulture, kao odgovoru na asocijalna i antisocijalna ponašanja. Bezbednosna kultura je jednostavno rečeno, skup praksi i stavova dizajniranih za povećanje bezbednosti građana i zajednice. Ona s jedne strane pomaže da se edukuju i usmere pojedinci ka društveno

prihvatljivim ponašanjima, a s druge strane postavlja granice koje ne dozvoljavaju da neko devijantno ponašanje postane navika, propisujući protivumere. Naravno, ništa ne može garantovati stoprocentnu bezbednost, ali jaka bezbednosna kultura ima tendenciju da uliva samopuzdanje, poverenje, pružajući modernom čoveku viši nivo sigurnosti. Uopšteno rečeno, glavni fokus bezbednosne kulture je promovisanje praksi koje smanjuju rizik od društveno štetnih aktivnosti, uz istovremeno harmonizovanje društvenih očekivanja za bezbednost i sposobnosti nacionalnih i međunarodnih institucija da ih ispuni. Obično se kaže da se bezbednosna kultura kao koncept, na taj način generiše i konstantno transformiše kroz interakciju politike, društva i okoline.

LITERATURA

1. „Francuski parlament o sektama”, *Beogradski dijalog*, broj 1/97, „Pravoslavna misionarska škola Sveti Aleksandar Nevski”, Beograd.
2. „Ravnoteža snaga i kolektivna bezbednost u 21. veku”, fpnbl.org/attachments
3. „Zakon o kulturnim dobrima”, *Službeni glasnik RS*, br. 71/94.
4. „Zavisnost od Interneta”, <http://znakoviporedputa.com>
5. Abazović, Mirsad i dr. (2006), *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Univerzitet AAB, Priština, Univerzitet u Sarajevu – Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo/Priština.
6. Abot, Elizabet (2007), *Istorija ljubavnica*, Geopolitika, Beograd.
7. Aćimović, Ljubiša (1987), *Nauka o međunarodnim odnosima*, Institut za međunarodni politiku i privredu, Beograd.
8. Adaković, Filip (rujan 2013), *Nacionalna sigurnost u kurikulumu sastavnica zagrebačkog sveučilišta, diplomski rad*, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za sociologiju, Odsjek za pedagogiju, Zagreb.
9. Albin, Cecillia (1995), “The global security challenge to negotiation: toward a new agenda”, *American Behavioral Scientist*, Vol. 38, No. 6 (May 1995), Sage publishing, USA, pp. 921–948.
10. Anđelković, Marija; Gligorić Marijana i dr., (2008), *Trgovina ljudima – priručnik za vršnjačku edukaciju sa analizom dobrih praksi preventivno edukativnih radionica*, ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima, Beograd.
11. Anderson, Benedict (1991), *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Verso, London.
12. Animal Liberation Front Security Culture: a handbook for activists “Creating A Security Culture” (prepared August 2000), Second edition, published by Animal Liberation Front. <http://www.animalliberationfront.com>

13. Arbanas, Goran „Pedofilija”, <http://www.ordinacija.hr>
14. Arsenin, Aleksandar, *Zloupotreba Interneta – Predatori na decu*, Obrazovni system „Ruđer Bošković”, <http://osboskovic.edu.rs>
15. Ashley, Richard K. (Spring, 1984), “The poverty of neorealism”, *International Organization, The MIT Press, Vol. 38, No. 2*, Cambridge, Massachusetts, pp. 225–286.
16. Association for Safe International Road Travel, “Annual Global Road Crash Statistics”, <http://asirt.org>
17. Atanasović, Zorana (2008), *Organizacije civilnog društva i sektor bezbednosti: pojmovnik*, Centar za civilno – vojne odnose, Beograd.
18. Babović, Marija; Vuković, Olivera i dr. (2015), *Ljudska bezbednost – dve studije slučaja u Srbiji*, SeConS – Grupa za razvojnu inicijativu, Beograd.
19. Bajagić, Mladen (2007), *Osnovi bezbednosti*, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd.
20. Bajpai, Kanti (2000), “The Idea of a Human Security Audit”, *Joan B. Kroc Institute Report, Vol. 19. (2000)*, The Joan B. Kroc Institute for International Peace Studies, University of Notre Dame, Notre Dame, USA, pp. 1–4.
21. Bakrač, Saša; Vuruna, Mladen; Milanović, Miško (2010), „Degradacija životne sredine uticaj na ekološku bezbednost”, *Opštevojni naučno-teorijski časopis Vojno delo, jesen/2010*, Ministarstvo odbrane RS, Beograd, str. 314–328.
22. Baldwin, David (1997), “The Concept of Security”, *Review of International Studies, Vol. 23, No. 1, (jan. 1997)*, Cambridge University Press, UK, pp. 3–26.
23. Balić, Osman (ur.), (2014), *Bezbednost Roma – Smernice i prakse za praćenje i izveštavanje o pojavama diskriminatorne prakse i bezbednosnih rizika*, YUROM Centar-Niš.
24. Banović, Božidar; Bjelajac, Željko (2012), “Traumatic experiences, psychophysical consequences and needs of human trafficking victims”, *Vojnosanitetski pregled, 2012, January Vol. 69 (No. 1): p. 10134*, Uprava za vojno zdravstvo Ministarstva odbrane Republike Srbije, Beograd, str. 94–98.
25. Barnett, Jon (2001), *The Meaning of Environmental Security: Ecological Politics and Policy in the New Security Era*, Zed Books, London.
26. Bašić, Goran (2014), „Ljudska bezbednost i ljudska prava”, (u): Samid Šarenkapić (ur.), *Mali vodič kroz ljudsku sigurnost*, Kulturni centar DamaD, Novi Pazar.
27. Bayley, David (1998), *Demokratizacija policije u inostranstvu*, (2001), Nacionalni institut pravde, Vašington; Jeremy Travis, „Policing in Transition”, Plenary Address

at the Fourth Biennial Conference: *International Perspectives on Crime, Justice and Public Order*, Budapest, Hungary.

28. Bećirević, Edina (2006), „Vankrivični subjekti politike suzbijanja kriminaliteta – Dio IV”, (u): Mirsad Abazović i dr., *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Univerzitet AAB, Priština, Univerzitet u Sarajevu-Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo/Priština.
29. Bezbedno detinjstvo – razvoj bezbednosne kulture mladih, *Vodič za bezbedno detinjstvo*, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja; www.mpn.gov.rs
30. Bezić, Živan (2005), „Ljudsko ponašanje”, *Crkva u svijetu*, Vol. 40, br. 2, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, str. 207–227.
31. Bilandžić, Mirko (2012), „Prema strategiji „nacionalne” sigurnosti Europske unije”, *Policija i sigurnost*, God. 21, (1), Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, Zagreb, str. 49–69.
32. *Bilten o pitanjima unutrašnjih poslova Evropske unije i Srbije*, (novembar 2010), broj 19, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd.
33. Biočanin, Rade; Škrbić, Vojislav (2011), „Ekološka bezbednost i održiv razvoj kao uslov za evropsku integraciju”, *Naučno-stručni časopis za društvene i prirodne nauke Svarog3/2011 UBL*, Nezavisni univerzitet Banja Luka, Banja Luka, str. 173–187.
34. Biskeborn, Mark, “10 Ways to Improve the Environment”, <http://patch.com>
35. Bjelajac, Željko (june 2011), “Contemporary Tendencies in Money Laundering Methods: Review of the Methods and Measures for its Suppression”, *RIEAS, Research Paper No.151*, Research Institute for European and American studies, Athens, pp. 1–22.
36. Bjelajac, Željko (2005), *Trgovina ljudima, uzroci i posledice*, Autorsko izdanje, Beograd.
37. Bjelajac, Željko (2008), „Fenomen trgovine ljudskim bićima”, *Pravo – teorija i praksa*, Vol. 25, br. 11–12, Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, str. 3–20.
38. Bjelajac, Željko (2008), *Moderno ropstvo*, DTA, Beograd.
39. Bjelajac, Željko (2011), “Cyber Crime and Internet Pedophilia”, *Western Balkans From Stabilization to Integration*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, pp. 437–456.

40. Bjelajac, Željko (2011), "Prostitution as a Controversial Social Phenomenon from History to Modern Age", *The Review of International Affairs*, Vol. LXII, No. 1142, April–June 2011, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, pp. 48–69.
41. Bjelajac, Željko (2011), „Pranje novca kao faktor ekonomske destabilizacije u nacionalnim međunarodnim razmerama”, *Poslovna ekonomija*, vol. V, br. 2, Fakultet poslovne ekonomije, Univerzitet Edukons, Sremska Kamenica, str. 151–170.
42. Bjelajac, Željko (2012), „Pojedini aspekti politike Evropske unije u oblasti ekologije i energetske bezbednosti”, *Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije „Savremene tendencije razvoja pravnih sistema država u region”*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe Novi Sad, Novi sad, str. 462–479.
43. Bjelajac, Željko (2012), „Pranje novca kao prepreka afirmaciji preduzetništva i razvoju privatnog sektora u Republici Srbiji”, *Poslovna ekonomija*, vol. X, br. 1, Fakultet poslovne ekonomije, Univerzitet Edukons, Sremska Kamenica, str. 347–371.
44. Bjelajac, Željko (2013), *Organizovani kriminalitet – Imperija zla*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Novi Sad.
45. Bjelajac, Željko (2014), „Alijenacija čoveka u eri naučnotehnološkog razvoja i globalizacije kao uzrok porasta i raznolikosti organizovanog kriminala”, *Kultura polisa*, god. XI, br. 25, Kultura – Polis, Novi Sad, Institut za evropske studije, Beograd, str. 385–396.
46. Bjelajac, Željko (2014), *Trgovina ljudima – Zločin protiv čovečnosti*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad.
47. Bjelajac, Željko (2015), „Arhitektura u funkciji prevencije kriminaliteta – odnos između fizičkog okruženja i kriminaliteta”, *Kultura polisa*, god. XII br. 28, Kultura – Polis, Novi Sad, Institut za evropske studije Beograd, str. 157–168.
48. Bjelajac, Željko (2015), „Korupcija kao izazov savremenog demokratskog društva”, *Kultura polisa*, god. XII (2015), br. 26, Kultura – Polis, Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str. 43–57.
49. Bjelajac, Željko (2015), „Mediji, supkultura i kriminalitet u savremenom društvu”, *Kultura polisa*, god. XII, br. 27, Kultura – Polis, Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str. 121–134.
50. Bjelajac, Željko (2015), *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad.
51. Bjelajac, Željko (2016), „Evolucija različitih pristupa u studijama bezbednosti”, *Kultura polisa*, god. XIII (2016), br. 30, Kultura – Polis Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str. 189–215.

52. Bjelajac, Željko (2016), „Islamska država: između mita i stvarnosti”, *Međunarodni problemi*, Vol. 68, br. 1/2016, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 54–71.
53. Bjelajac, Željko (2016), „Sektorski pristup bezbednosti – analitički okvir kompleksne bezbednosne dinamike”, *Kultura polisa*, God. XIII, Br. 31, Kultura polis – Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str. 303–315.
54. Bjelajac, Željko (2017), „Destruktivne sekte kao latentni izvor ugrožavanja bezbednosti”, *Kultura polisa*, god. XIV, br. 32, Kultura polis – Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str. 151–170.
55. Bjelajac, Željko (2017), „Ljudska bezbednost sagledana kroz prizmu ljudskih prava i savremenih pretnji”, *Kultura polisa*, God. XIV, Br. 33, Kultura polis – Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str.139-154.
56. Bjelajac, Željko (2017), „Prevenција pojava ugrožavanja bezbednosti sa osvrtom na obaveštajne i bezbednosne službe kao nosioce funkcija bezbednosti”, *Kultura polisa*, God. XIV, posebno izdanje, Kultura polis – Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str. 9–20.
57. Bjelajac, Željko (mart–april 2008), „Korupcija kao vid organizovanog kriminala”, *Pravo, teorija i praksa*, Godina XXV, Broj 3–4, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad, str. 47–55.
58. Bjelajac, Željko; Bingulac, Nenad (2016), „Impact of corruption on the process of Eurointegration of Serbia”, *Journal of Eastern Criminal Law*, vol 3, no. 1/2016, University of Timisoara, Faculty of law, Timisoara, pp. 208–223.
59. Bjelajac, Željko; Dašić, Dragan; Spasović, Milovan (2011), „Ekološka politika EU i njen krivično-pravni okvir”, *Međunarodni problemi*, vol. 63, br. 4, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 567–582.
60. Bjelajac, Željko; Dukić-Mijatović, Marijana; Kozar, Vladimir (2015), “Review of the Uncontrolled Use of Certain Chemicals and Their Adverse Effect on Human Health and Safe Environment”, *Oxidation Communication*, Vol.38, No2, SciBulCom Ltd., Sofija, pp. 722–733.
61. Bjelajac, Željko; Dukić-Mijatović, Marijana; Kozar, Vladimir (2015), “Impact of Air Quality in Belgrade on Human Health and Safe Environment”, *Oxidation Communication*, Vol. 38, No 4A, SciBulCom Ltd., Sofija, pp. 1967–1977.
62. Bjelajac, Željko; Dukić-Mijatović, Marijana; Zirojević-Fatić, Mina; Đukanović, Dragan (2014), “Liability for Biodiversity Protection with Special Focus on Wild Flora and Fauna Conservation”, *Journal of Environmental Protection and Ecology*, Vol. XV, No.1, Balkan Environmental Association (B.EN.A.), Thessaloniki, pp. 194–203.

63. Bjelajac, Željko; Jovanović, Milovan (2012), „Globalni terorizam kao ekstreman oblik degradacije ljudskih prava”, *Politička revija, Godina (XXIV) XI, vol. 34, Br. 4/2012*, Institut za političke studije, Beograd, str. 329–350.
64. Bjelajac, Željko; Jovanović, Milovan (2012), „Savremeni terorizam u avio-saobraćaju”, *Međunarodna politika, God. LXIII, br. 1147*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 122–135.
65. Bjelajac, Željko; Jovanović, Milovan (2012), „Specifičnosti fenomena pranja novca”, *Megatrend revija, Vol. 9, No 3*, Megatrend univerzitet, Beograd, str. 83–99.
66. Bjelajac, Željko; Jovanović, Milovan (2012), „Uloga religije u razvijanju i suzbijanju prostitucije”, *Kultura polisa, god. IX (2012), br. 19*, Kultura polis – Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str. 163–183.
67. Bjelajac, Željko; Jovanović, Milovan (2013), „Pojedini aspekti bezbednosne kulture na internetu”, *Kultura polisa, god. X, br. 21*, Kultura polis – Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, Novi Sad, str. 99–114.
68. Bjelajac, Željko; Jovanović, Milovan (2014), „Trgovina ljudskim organima – Zločin savremenog doba”, *Politička revija, Vol. 39, br. 1/2014*, Institut za političke studije, Beograd, str. 269–284.
69. Bjelajac, Željko; Marković, Miloš; Pavlović, Zoran (2012), “Particulars of Modern Slavery as a Deviant Social Phenomenon”, *Review of International Affairs, Vol. LXIII, No. 1146, April–June 2012*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, pp. 33–50.
70. Bjelajac, Željko; Matijašević, Jelena (2012), “A Potential Treath to Energy Security by Expansion of Modern Forms of Terrorism”, in: Antevski Miroslav, PhD, Dobrica Vesic, PhD, (ed.), *Proceedings of International Conference Energy security of Europe: The position of Serbia*, Institute of International Politics and Economics in Belgrade, Belgrade, pp. 413–431.
71. Bjelajac, Željko; Matijašević, Jelena (2013), „Nasilje kao oblik sociopatološko ponašanja”, *Kultura polisa, God. X, Br. 22*, Kultura polis – Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, str. 409–425.
72. Bjelajac, Željko; Matijašević, Jelena; Dimitrijević, Duško (2012), „Značaj uspostavljanja međunarodnih standarda u suzbijanju visokotehnološkog kriminala”, *Međunarodna politika, br. 1146, April–Jun 2012*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 66–85.
73. Bjelajac, Željko; Matijašević, Jelena; Dimitrijević, Duško (2012), „Konvencija Saveta Evrope o visokotehnološkom kriminalu”, *Evropsko zakonodavstvo, God. XI, br. 42*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 37–52.

74. Bjelajac, Željko; Matijašević, Jelena; Dimitrijević, Duško (2012) „Finansiranje međunarodnog terorizma kao globalnog fenomena”, *Evropsko zakonodavstvo*, br. 29–40/2012, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 384–407.
75. Bjelajac, Željko; Matijašević, Jelena; Marković, Miloš (2012), „Uticaj verskog fanatizma na ekspanziju terorizma”, (u): Željko Bjelajac i Mina Zirojević (ur.), *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad.
76. Bjelajac, Željko; Matijašević, Jelena; Počuča, Milan (2012), „Značaj edukacije mladih o zloupotrebama opojnih droga”, *Pedagoška stvarnost*, vol. 58, br. 3, Pedagoško Društvo AP Vojvodine, Pokrajinski odbor Novi Sad, Novi Sad, str. 401–414.
77. Bjelajac, Željko; Matijašević, Jelena; Počuča, Milan (2012), „Značaj edukacije mladih o zloupotrebama na internetu”, *Pedagoška stvarnost*, br. 2/2012, Pedagoško Društvo AP Vojvodine, Pokrajinski odbor Novi Sad, Novi Sad, str. 207–221.
78. Bjelajac, Željko; Počuča, Milan (2012), „Mesto i uloga religije i porodice u razvoju i prevenciji prostitucije”, (u): Željko Bjelajac i Mina Zirojević, (ur.), *Organizovani kriminalitet – Izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad.
79. Bjelajac, Željko; Počuča, Milan; Dukić-Mijatović, Marijana (2013), „Industrial Accident as a Source of Jeopardising the Safety of People and Environment with a Special Review of the Case Study 'Accident in the Middle Section of the Danube River'”, *Journal of Environmental Protection and Ecology*, Book 1, vol. 14, Balkan Environmental Association, Thessaloniki, Greece, pp. 35–49.
80. Bjelajac, Željko; Počuča, Milan; Dukić-Mijatović, Marijana (2013), “Uranium and Dioxin Consequences of Bombing of Yugoslavia in 1999 and its Impact on the Ecosystem and Human Health”, *Journal of Environmental Protection and Ecology*, Vol.14, No. 2, Balkan Environmental Association (B.EN.A.), Thessaloniki, pp. 480–493.
81. Bjelajac, Željko; Počuča, Milan; Marković, Miloš (2012), „Politika EU u oblasti zaštite životne sredine s osvrtom na krivično-pravne aspekte i ulogu porodice u razvoju ekološke svesti”, *Strani pravni život*, br. 3, Institut za uporedno pravo, Beograd, str. 525–543.
82. Bjelajac, Željko; Spalević, Žaklina; Banović, Božidar (2013), “Psychophysical status of human trafficking victims”, *HealthMED journal*, Volume 7, Number 4, DRUNPP, Sarajevo, pp. 1341–1347.
83. Bjelajac, Željko; Zirojević, Mina (2014), „Bezbednosna kultura u eri globalizacije”, *Kultura polisa*, God. XI, br. 23, Kultura polis – Novi Sad, Institut za evropske studije – Beograd, Novi Sad, str. 77–99.

84. Bošković, Mićo (1988), *Organizovani kriminalitet*, Policijska akademija, Beograd.
85. Bošković, Mićo (2003), *Transnacionalni organizovani kriminalitet*, Policijska akademija, Beograd.
86. Bošković, Milo (2007), *Kriminologija*, Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad.
87. Bowlby, John (1951) *Maternal Care and Mental Health*, Milbank Memorial Fund, New York.
88. Budimlić, Muhamed (2004), „Aktuelnost kriminoloških istraživanja u prevenciji novih formi kriminalnog ponašanja”, *Kriminalističke teme, časopis za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, broj 3–4*, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo, str. 213–226.
89. Budimlić, Muhamed (2006), „Subjekti politike suzbijanja kriminaliteta – dio III”, (u): Mirsad Abazović i dr., *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Univerzitet AAB, Priština, Univerzitet u Sarajevu-Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo/Priština.
90. Budimlić, Muhamed (2010), *Primjenjena kriminologija – skripta*, Fakultet za kriminalistiku, Sarajevo.
91. Buljan-Flender, Gordana, „Internet i djeca – trebamo li brinuti”, <http://www.psihonet.com>
92. But, Ken; Vejn Džons, Ričard; Ivanović, Aleksandar (2012), „Teorije bezbednosti”, *Univerzitetska misao, God. 2012, br.11*, Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru, Novi Pazar, str. 49–87.
93. Buzan, Barry (1983), *People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*, University of North Carolina Press, USA.
94. Buzan, Barry (1991), “New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century”, *International Affairs, Vol. 67. No. 3*, Blackwell Publishing, Royal Institute of International Affairs, London, pp. 431–451, p. 433. <http://euroakadeemia.ee>
95. Buzan, Barry (1991), *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, Harvester Wheatsheaf, London.
96. Buzan, Barry (2012), „How regions were made, and the legacies for world politics: an English School reconnaissance”, in: T.V.Paul (ed.), *International Relations Theory and Regional Transformation*, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom, pp. 22–48.
97. Buzan, Barry, Wæver, Ole (2003), *Regions and Power: The Structure of International Security*, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom.

98. Buzan, Barry, Wæver, Ole, Wilde, Jaap de (1998), *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publishers, London.
99. Bužanin, Obren; Lalović, Ljiljana (2010), *Modul 1 – Nosioци pravosudnih funkcija i društvo*, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Javna ustanova Centar za edukaciju sudija i tužilaca BiH, Javna ustanova Centar za edukaciju sudija i tužilaca u RS, Sarajevo.
100. Cable, Vincent (1995), "What is International Economic Security", *International Affairs*, Vol. 71, No. 2, April 1995, Royal Institute of International Affairs, London, pp. 305–324.
101. Caiden, Gerald E. (1998), "Towards a General Theory of Official Corruption", *Asian Journal of Public Administration*, Vol. 10, No. 3, University of Hong Kong, Hong Kong, pp. 5–16.
102. Center for Behavioral Health Statistics and Quality, (February 16, 2012), *National Survey on Drug Use and Health – Data Spotlight: More than 7 Million Children Live with a Parent with Alcohol Problems*, <http://media.samhsa.gov>
103. Chalecki, Elizabeth L., (2002), *Environment and Security: A Case Study of Climate Change*, Pacific Institute for Studies in Development, Oakland, <http://pacinst.org>
104. Charney, Noah (2009), *Art and crime*, Praeger/ABC-CLIO, Santa Barbara, California *CIA – The World Factbook 2005*, <http://www.cia.gov>
105. Claude, Inis L. (2006), "Collective Security as an Approach to Peace", in: Donald M. Goldstein, Phil Williams, Jay M. Shafritz (ed.), *Classic Readings and Contemporary Debates in International Relations*, 3rd ed, Thomson Wadsworth, Belmont, USA, pp. 289–302.
106. Cloward, Richard A. and Lloyd E. Ohlin, „Delinquency and Opportunity: A Theory of Delinquent Gangs”, *The Sociological Quarterly* Vol. 2, No. 3, Taylor & Francis Online, Wiley, pp. 222–224.
107. Cohen, Albert K. (1961), *Delinquent Boys: Culture of the Gang*, Free Press (1971), Glencoe.
108. Cohen, Richard; Mihalka, Michael (2001), *Cooperative Security: New Horizons for International Order*, Issue 3 of *The Marshall Center papers*, No. 3 edition, George C. Marshall European Center for Security Studies, Germany.
109. Cohen, Stanley (first published 1972), *Folk Devils and Moral Panics*, Macgibbon&Kee, London.
110. Cohen, Stanley; Young, Jock eds.(1973), *The Manufacture of News: Deviance, Social Problems, and the Mass Media*, Constable, London.

111. Coleman, John (first published 1992), *Conspirators' Hierarchy: The Story of The Committee of 300*, Bridger House Publishers Inc UK.
112. Collins, Alan (ur.) (2010), *Suvremene sigurnosne studije*, Politička kultura, Centar za međunarodne i sigurnosne studije Fakulteta političkih znanosti, Zagreb.
113. Columba Peoples and Vaughan-Williams, Nick (2010), *Critical Security Studies: An introduction*, Routledge, New York.
114. Commission on Human Security, (2003), *Human Security Now*, New York.
115. *Convention on Laundering, Search, Seizure, and Confiscation of the Proceeds from Crime, Treaties and reports*, (1991), Council of Europe, Strasbourg.
116. Courmont, Barthelemy, Ribnikar, Darko (2001), *Asimetrični ratovi, sukobi juče i danas: terorizam i nove pretnje*, NIP Vojska, Beograd.
117. Cox, Sue; Flin, Rhona (1998), "Safety culture: Philosopher's stone or man of straw?", *Work & Stress*, 12 (3), *An International Journal of Work, Health & Organisations*, Taylor& Francis Online, London, pp. 189–201.
118. Crawshaw, Ralph (1994), *Human Rights and the Theory and Practice of Policing (Papers in the Theory & Practice of Human Rights)*, University of Essex, Human Rights Centre, Colchester.
119. Crossett, Chuck; Spitaletta, Jason A. (2010), *Radicalization: Relevant psychological and sociological concepts*, Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland, September.
120. Čupić, Čedomir (2002), *Sociologija*, Fakultet političkih nauka Beograd, Čigoja štampa, Beograd.
121. Curry, Coleen „Islamska država regrutuje žene iz Evrope za kalifat”, <https://www.vice.com>
122. DeAngelis, Tori (2009), "Understanding terrorism", *Monitor on Psychology*, November 2009, Vol. 40, No. 10, American Psychological Association, Washington., <http://www.apa.org>
123. Delibašić, Veljko (2010), *U kandžama prostitucije – krivičnopravni aspekt prostitucije*, Čigoja štampa, Beograd
124. Derenčinović, Davor (2001), *Mit (o) korupciji*, NOCCI, Zagreb.
125. Despotović, Aleksandar; Ignjatović, Milan; Fridman, Vesna (1978), *Alkoholizam – etiologija, klinika, lečenje i prevencija*, Institut za dokumentaciju zaštite na radu, Niš.

126. DeVito, Joseph A. (1997), *Human Communication-the Basic Course*, Longman, Harlow, England.
127. Dimitrijević, Ivan (1996), „Dijagnostika i lečenje bolesti zavisnosti”, (u): Božo Trbojević (ur.), *Knjiga radova/XIII kongres lekara Srbije sa međunarodnim učešćem*, SLD, Vrnjačka Banja, str. 26–30.
128. Dimitrijević, Ivan (2007), *U veku droge – Priručnik za porodicu i školu*, Izdanje autora, Beograd.
129. Dimitrijević, Predrag, (2016), „Kompjuterski kriminal”, <http://www.prafak.ni.ac.rs>
130. Dimitrijević, Vojin (2003), „Bezbednost i politička zajednica”, u Miroslav Hadžić (ur.): *Reforma sektora bezbednosti (zbornik radova)*, Centar za civilno vojne odnose, G17 institut, Beograd, str. 28–43.
131. Dimitrijević, Vojin; Stojanović, Radoslav (1977), *Osnovi teorije međunarodnih odnosa*, Službeni list SFRJ, Beograd.
132. Dimitrijević, Vojin; Stojanović, Radoslav (1988), *Medunarodni odnosi – Osnovi opste teorije*, Centar za publikacije Pravnog fakulteta, Beograd.
133. *Direktna asistencija žrtvama trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, priručnik*, (2008), Međunarodna organizacija za migracije-Misija u BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbeglice BiH, Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije, Sarajevo.
134. Dobovšek, Bojan (2007), „Problematika preiskovanja kaznivih dejanj povezanih z umetninami”, [Elektronski vir]. 8. slovenski dnevi varstvoslovja *Varnost v sodobni družbi groženj in tveganj*, Bled, 30. maj – 1. junij, Fakulteta za varnostne vede, Maribor.
135. Dobovšek, Bojan; Lamberger, Igor; Slak, Boštjan (2012), „Međusobna povezanost organizovanog kriminaliteta i terorizma”, u: Željko Bjelajac i Mina Zirojević (ur.), *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, str. 440–457.
136. Dobovšek, Bojan; Samardžić Renata (2007), „Pranje novca nove elite”, *Danas*, 11 (3544), 13. jun, Beograd, str. 18–19.
137. Dobovšek, Bojan; Samardžić, Renata (2012), „Krijumčarenje i ilegalna trgovina kulturnim dobrima”, u: i Mina Zirojević (ur.), *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, str. 367–398.
138. Dobrić, Silva; Đurović, Branka (2006), “Nuclear accidents in the world from 1950. to 2005.”, *Vojnosanitetski pregled*, Vol. 63, Broj 5, Uprava za vojno zdravstvo Ministarstva odbrane Republike Srbije, Beograd, str. 465–469.

139. Dorđević, Obren (1986), *Leksikon bezbednosti*, Partizanska knjiga, Beograd.
140. Dragišić, Zoran (2009), „Sistem nacionalne bezbednosti – Pokušaj definisanja pojma”, *Vojno delo*, Br. 3/2009, Ministarstvo odbrane RS, Beograd, str. 162–176.
141. Dragišić, Zoran; Dragaš, Orhan; Hadžić, Demir (2013), „Ljudska prava i ljudska bezbednost”, *Teme*, vol. 37, br. 4, Univerzitet u Nišu, Niš, str. 1655–1667.
142. Dragojlović, Joko; Ćeranić, Mladen (2015), „Potrebe za bezbednošću i sigurnošću u hijerarhiji ljudskih potreba”, *Kultura polisa*, God. XII (2015), br. 28, Kultura – Polis Novi Sad, Institut za evropske studije Beograd, Novi Sad, str. 291–299.
143. Đurđić, Vojislav (2004), *Krivično pravo*, Službeni glasnik, Beograd.
144. Džinić, Firdus (1978), *Nauka o komuniciranju*, Savremena administracija, Beograd.
145. Džinić, Firdus; Bačević, Ljiljana (1977), *Masovno komuniciranje u SR Srbiji*, BIGZ, Beograd.
146. Ejodus, Filip (2012), *Međunarodna bezbednost: teorije, sektori i nivoi*, Službeni glasnik, Beograd.
147. Erwin, Sandra I.; Magnuson, Stew; Parsons, Dan; Tadjdeh, Yasmin, <http://www.nationaldefensemagazine.org>
148. *European Convention on Human Rights– ECHR* (1950), Rim.
149. Evropska gradska povelja (2005), (Prevod dela: *The European Urban Charter; Reclaiming City Streets for People*), *Expedio* – Centar za održivi prostorni razvoj, Herceg Novi.
150. Ferguson, Charles; Kazi, Tahseen; Perera, Judith (2003), *Commercial radioactive sources: Surveying the security risk*, Monterey Institute of International Studies, Monterey.
151. Ferrell, Jeff (1999), „Cultural Criminology”, *Annual Review of Sociology*, Vol. 25: 395–418 (Volume publication date August 1999), A Nonprofit Scientific Publisher, Palo Alto, USA, pp. 395–418.
152. Flutsch, Laurent; Fontannaz, Didier (2010), *Le pillage du patrimoine archeologique: Des razzias coloniales au marche de l'art, un desastre culturel*, Favre, Paris.
153. Fowler, Floyd et. al., (1979), *Reducing Residential Crime and Fear: The Hartford Neighbourhood Crime Prevention Program – Executive Summary*, National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice, Washington, DC.

154. Gaćinović, Radoslav (2007), „Klasifikacija bezbednosti”, *Nauka, bezbednost, policija*, vol. 12, br. 2, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, str. 3–26.
155. Gaćinović, Radoslav (2008), „Bezbednost kao naučna disciplina”, *Bezbednost*, br. 1–2, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Beograd, str. 5–22.
156. Gavran, Ivan (1994), „Mladi i novi religijski pokreti. Psihopedagoški čimbenici”, *Kateheza, Broj 16(1994)4*, Časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih, Salesiana d.o.o., Zagreb, str. 279–287.
157. Gavrilović, Zoran, „Definicija prostitucije”, www.ZaMirZine.net
158. Golubović, Zagorka (2009), „Kultura – izbor načina života”, *Republika* br. 450–451, Zadruga Res Publica, Beograd, <http://www.republika.co.rs>
159. Grimmitt, Richard F. (2006), *Conventional Arms Transfers to Developing Nations, 1997–2004*, Congressional research service, New York.
160. Grizold, Anton (1998), *Evropska varnost*, Fakultet političkih nauka, Ljubljana.
161. Gugel, Günther (2003), *Seminar Gewaltprävention*, Institut für Friedenspädagogik Tübingen. <http://www.dadalos.org>
162. Guillotreau, Ghislaine (1999), *Art et crime: la criminalite du monde artistique et litteraire*, P.U.F., Paris.
163. Gvozdrenović, Slavka (2011), „Obrazovanje i drugi srodni pojmovi”, *Sociološka luča, God. V, Broj 2*, Filozofski fakultet Nikšić, Studijski program za sociologiju, Društvo sociologa Crne Gore, Nikšić, str. 82–93.
164. Hall, Stuart; Critcher, Chas; Jefferson, Tony; Clarke, John and Roberts, Brian (1978), *Policing the Crisis: Mugging, the State, and Law and Order*, Macmillan, London.
165. Hampson, Fen Osler et al. (2002), *Madness in the Multitude: Human Security and World Disorder*, Oxford University Press, New York.
166. Heidenheimer, Arnold (1970), *Political corruption: readings in comparative analysis*, Holt Rinehart and Winston, New York.
167. Hejvud, Endru (2005), *Političke ideologije: uvod*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
168. Held, David (1997), *Demokratija i globalni poredak*, Filip Višnjić, Beograd.
169. *Herc Time*-Centar za edukaciju i odvikavanje od kockanja, <http://www.kockanje.org>
170. Hoffman, Bruce (2010), *Unutrašnji terorizam*, Narodna knjiga – Alfa, Beograd.

171. Hough, Peter (2004), *Understanding Global Security*, Routledge, New York.
172. *Human Development Report*, (1994), Published for the United Nations Development Program, Oxford University Press, New York.
173. Huntington, Samuel P. (2000), *Sukob civilizacija*, CID-Podgorica, Romanov-Banja Luka.
174. Ignjatović, Đorđe (1986), „Ciljevi kriminalne politike”, *Anali pravnog fakulteta u Beogradu*, br. 1–3/86, Pravni fakultet u Beogradu, Beograd, str. 64–71.
175. Ignjatović, Đorđe (2005), *Kriminologija*, J.P. Službeni glasnik, Beograd.
176. Ignjatović, Đorđe (2013), „Normativno uređenje izvršenja vanzavodskih krivičnih sankcija u Srbiji”, *Crimen, God. 4, br. 2 (2013)*, Pravni fakultet u Beogradu, Beograd, str. 144–175.
177. Ilić, Predrag (2011), „Semantičko-leksikografski aspekti pojma bezbednosti”, *Vojno delo*, vol. 63, br. 3, Ministarstvo odbrane Srbije – Vojnoizdavački zavod, Beograd, str. 85–99.
178. IOM – International Organization for Migration, (2003), *Opšti pregled psihološke podrške i usluga pruženih žrtvama trgovine ljudima*, Priština.
179. Ivanović, Aleksandar (2012), „Teorije bezbednosti”, *Univerzitetska misao, God. 2012, br. 11*, Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru, Novi Pazar, str. 49–87.
180. Ivkov-Džigurski, Anđelija, „O interaktivnoj nastavi – prezentacija 1, Interaktivna – responsibilna nastava – prezentacija 2”, www.dgt.uns.ac.rs
181. Jakovljević, Dušan (1997), *Terorizam s gledišta krivičnog prava*, Novinsko izdavačka ustanova „Službeni list SRJ”, Beograd.
182. Jazić, Aleksandar (2010), „Teroristička propaganda i uloga medija”, *Međunarodni Problemi 1, Vol. LXII, br. 1*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 113–135.
183. Johnston, Alistair Ian (Spring 1995), “Thinking about Strategic Culture”, *International security, Vol. 19, No 4*, The MIT Press, London, UK, 1995, pp. 32–64.
184. Jorgačević, Jelena (2016), „Mi nismo ljudi, mi smo osuđenici”, Intervju sa Jelenom Srnić i Darjanom Vulevićem iz Centra za prevenciju kriminala i postpenalnu pomoć „NEOSTART”, *Vreme, br. 1317 od 31. 03. 2016*, <http://www.vreme.com>
185. Kaldor, Mary; Martin, Mary; Selchow, Sabine (2007), “Human security: a new strategic narrative for Europe”, *International Affairs, Volume 83, Issue 2*, SAGE Publications Ltd, Thousand Oaks, California, pp. 273–288.

186. Kecman, Bojana (2007), „Psihosocijalna porodična patologija i delinkventnost”, *Engrami*, vol. 29, br.1–2, januar–jun 2007, Klinika za psihijatriju KCS, Beograd, str. 29–39.
187. Kegley, Charles W.; Wittkopf, Eugene (2010), *Svetska politika: trend i transformacija*, Centar za studije Jugoistočne Evrope, Fakultet politickih nauka, Diplomatska akademija Ministarstva spoljnih poslova Srbije i Crne Gore, Beograd.
188. Kekić, Dalibor (2004), „Kultura bezbednosti u savremenim shvatanjima bezbednosti”, *Međunarodni problemi*, Vol. LVI, br. 2–3, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 221–248.
189. Kirin, Snežana; Kirin, Aleksandar; Mitrović, Radivoje; Stanojević, Petar; Ilić, Đorđe (2012), „SAFERA – Evropski projekt industrijske bezbednosti”, *Structural Integrity and Life*, Vol.11, No. 3(2012), The Scientific Journal of the Society for Structural Integrity and Life, University of Belgrade, Belgrade, pp. 181–184.
190. Koković, Dragan, „Kultura u krizi i kriza kulture: slučaj Srbije”, [https:// fedorabg. bg.ac.rs](https://fedorabg.bg.ac.rs)
191. Komnenić, Milovan; Jovanović, Milovan (2012), „Falsifikovanje i stavljanje u opticaj lažnog novca”, u: Željko Bjelajac i Mina Zirojević (ur.), *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka*, Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad.
192. Konatar, Veselin; Kovačević, Željko (2012), „Politički odlučio i obaveštajne agencije”, *Kultura polisa, god. IX, posebno izdanje 1*, Kultura – Polis Novi Sad, Institut za evropske studije Beograd, Novi Sad, str. 365–381.
193. Korać, Hana, *Penologija*, Savremeni penitensijarni sistem u svetlu kriminološke i krivičnopravne doktrine; Tretman i postpenalni tretman osuđenika; Resocijalizacija osuđenika pfk.edu.ba
194. Kovačević-Lepojević, Marina (2011), „Pojam i karakteristike Internet zavisnosti”, *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, Vol. 10, br. 4, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, str. 615–631.
195. Krivokapić, Boris (2014), „Mir i međunarodno pravo”, *Zbornik radova „Vladavina prava i pravna država u regionu”*, Pravni fakultet, Istočno Sarajevo, str. 925–954.
196. Krivokapić, Vladimir (2006), *Prevenција kriminaliteta*, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo.
197. Kroeber, Alfred; Kluckhohn, Clyde (1952), „Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions”, *Harvard University, Peabody Museum of American Archaeology and Ethnology, Papers*, Vol. 47, No. 1. Cambridge, Mass.: The Museum. → A paperback edition was published in 1963 by Vintage.

198. Krštenić, Aleksandar; Matijašević, Martin (2014), „Problemi obaveštajnih službi u procesu prilagođavanja savremenim izazovima, rizicima i pretnjama”, *Vojno delo*, vol.66, br. 1, Ministarstvo odbrane Srbije – Vojnoizdavački zavod, Beograd, str. 105–125.
199. Krstić, Marko (2016), „Obaveštajna služba kao faktor primene sile u međunarodnim odnosima”, *Vojno delo*, 1/2016, Ministarstvo odbrane Republike Srbije – Vojnoizdavački zavod, Beograd, str. 39–61.
200. Krug, Etienne G. et al. (ed.), (2002), *World report on violence and health*, World Health Organization, Geneva.
201. Kuburović, Zorica (2008), „Religija i mladi”, *Religija i tolerancija*, Vol. 7, br.12, CEIR, Novi Sad, str. 217–233.
202. Kuleto, Valentin; Dedić, Velimir (2013), *E-learning/E-učenje*, LINK group, Beograd.
203. Kulić, Mirko (2001), *Pranje novca, privredni kriminal i korupcija*, Institut za sociološka i kriminološka istraživanja, Beograd.
204. Lazarević, Ljubiša (1988), „Jugoslovenska kriminalna politika i njena naučna zasnovanost”, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, Savez udruženja za krivično pravo i kriminologiju Jugoslavije i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
205. Lazarević, Ljubiša (1995), *Krivično pravo Jugoslavije posebni deo*, Savremena administracija, Beograd.
206. Lazarević, Ljubiša (2003), „Krivično zakonodavstvo kao osnova za konstituisanje politike suzbijanja kriminaliteta”, *Pravni informator*, Br. 10, God. VI, Intermex, Beograd, <http://www.informator.rs>
207. Lažetić, Goran „Zavisnost od kockanja – Vrste zavisnika do kockanja”, <http://lazetic.blogspot.com>
208. Levin, Kurt (1936), *Principles of Topological Psychology*, McGraw-Hil, New York.
209. Lim, Stephen S.; Vos, Theo; Flaxman Abraham D. et al. (2012), “A comparative risk assessment of burden of disease and injury attributable to 67 risk factors and risk factor clusters in 21 regions, 1990–2010: A systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2010”, *The Lancet*, Vol. 380, No. 9859, Published: December 15, 2012, Elsevier Inc., Atlanta, USA, pp. 2129–2143.
210. Lindgren, Magnus; Nikolić-Ristanović Vesna, (2011), *Žrtve kriminaliteta: međunarodni kontekst i situacija u Srbiji*, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija u Srbiji, Odeljenje za sprovođenje zakona, Beograd.

211. Lipovac, Milan (2013), „Doprinos konstruktivističke paradigme studijama bezbednosti”, *Sociološki pregled, vol. XLVII (2013), no. 3*, Srpsko sociološko društvo, Beograd, str. 439–460.
212. Lipovac, Milan; Glušac, Luka (2011), „Perspektive koncepta ljudske bezbednosti”, *Kultura polisa, god. VIII, br.16*, Kultura – Polis, Novi Sad, Institut za evropske studije, Beograd, str. 57–76.
213. Lookadoo, Regan, „Human Trafficking and Teacher Awareness: Equipping Teachers with Knowledge and Resources to Combat Human Trafficking”, <http://www.campbellsville.edu>
214. Luković, Zoran (2000), *Verske sekte – Priručnik za samoodbranu*, Treće izmenjeno i dopunjeno izdanje, Izdavačka kuća „Draganić”, Pravoslavna misionarska škola, Beograd.
215. Luković, Zoran (2003), *Verske sekte i pravoslavlje*, četvrto dopunjeno izdanje, Izdavački Fond Arhiepiskopije Beogradsko-Karlovačke; Draganić Zemun, Beograd.
216. Luković, Zoran, <http://pravoslavlje.spc.rs>
217. Lyng, Stephen; Bracey, Mitchell (1995), „Squaring the one percent:biker style and teh selling of cultural resistance” in: Ferrell J, Sanders CR, eds. „Cultural Criminology”, *Northeastern Univ. Press*, Boston.
218. Macanović, Nebojša; Kuprešanin, Jelena (2014), „Zaštita mladih od uticaja destruktivnih sekti”, *Defendologija, Sveska 1, Br. 35 (2014)*, EDC-Evropski Defendologija Centar, Banja Luka, str. 37–47.
219. Mandić Aleksandra, „Interaktivno učenje u problemskoj nastavi”, www.edusoft.rs
220. Mandil, Claude (21.04.2008), “Energy, Security and the European Union, Proposal for the French Presidency”, http://www.premier_ministre.gouv.fr
221. Marinković, Nemanja (2007), „Zamisao globalne bezbednosti – sa ili bez nacionalne”, *Bezbednost, vol. 49, br. 4*, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Beograd, str. 58–69.
222. Marković, Jasna „Kako prestati piti alkohol”, <http://www.kakopedija.com>
223. Marković, Tomislav (1965), *Prostitucija (skripta iz socijalne patologije)*, Visoka defektološka škola Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
224. Masnjak, Boris; Kaselj, Željko (1998), *Sprječavanje pranja novca: Zakon s komentarom, Pravilnik s komentarom, Konvencija*, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, Zagreb.

225. McCauley, Richard (2010), "The Psychology of Terrorism", *Social Science Research Council*, <http://www.ssrc.org>
226. McSweeney, Bill (1996), "Identity and Security: Buzan and the Copenhagen School", *Review of International Studies*, Vol. 22, No. 1, (Jan., 1996), Cambridge University Press, UK, pp. 81–93.
227. Mearns, Kathryn; Whitaker, Sean M.; Flin, Rhona (2003), "Safety climate, safety management practice and safety performance in offshore environments", *Safety Science*, Volume 41, Issue 8, October 2003, Elsevier Ltd., Amsterdam, Netherlands, pp. 641–680.
228. Mesić, Milan (2007), „Pojam kulture u kontekstu rasprava o multikulturalizmu”, *Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu*, 1 [31](1 [51]), Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 159–184.
229. Meyers, Reinhard (1993), "Grundbegriffe, Strukturen und theoretische Perspektiven der Internationalen Beziehungen", in: Ludwig Watzal (Red.), *Grundwissen Politik*, 2. Aufl., Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn, s. 280–282.
230. Mihajlović-Milanović, Zorana Z., "Energetska bezbednost zemalja jugoistočne Evrope u svetlu ruske energetske politike", <http://www.isac-fund.org>
231. Mihaljević, Jozo (1995), *Ovisnost o drogi i alkoholu (bolest-liječenje-prevencija)*, Mladež HDZ splitske županije, Matica hrvatska – Ogranak Livno, Svjetlo riječi, Livno.
232. Mijaljević, Slađan, „Roditelji: Evo gde i kako sekte vrbuju vašu decu!”, <http://www.telegraf.rs>
233. Mijalković, Saša; Arežina Đerić, Vera; Bošković, Goran (2010), *Korelacija informacione i nacionalne bezbednosti*, Naučno stručno savetovanje Ziteh, Beograd.
234. Mijalkovski, Milan (2008), „Komplementarnost ljudske, nacionalne i kolektivne bezbednosti”, *Vojno delo*, br. 2/2008, God. LX, Ministarstvo odbrane Srbije – Vojnoizdavački zavod, Beograd, str.108–127.
235. Milašinović, Radomir (1996), *Američki pohod na svet*, ZAD, Beograd.
236. Milašinović, Radomir; Milašinović, Srđan (2004), *Uvod u teoriju konflikata*, Fakultet civilne odbrane, Beograd.
237. Milašinović, Radomir; Milašinović, Srđan; Putnik, Nenad (2012), *Teorije konflikata*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet bezbednosti, Beograd.

238. Milena Stošić, „Prostitucija – časa žuči za kašičicu meda”, <http://www.voxmagazin.com>
239. Milenković, Dragana „Nasilje u saobraćaju: Čovek vozi kao što živi”, <https://www.ekspres.net>
240. Milenović, Miroslav (2004), „Pranje novca”, *Puls magazin o korupciji, jul–avgust 2004*, Centar za menadžment, Beograd, str. 1–6.
241. Milić, Aleksandar (2008), *Etiologija nasilja u porodici kao faktor osnovne prevencije*, Priručnik za postupanje subjekata zaštite, Gender centar — centar za jednakost i ravnopravnost polova, Banja Luka.
242. Milić, Danijela (2009), „Trgovina decom – vrbovanje putem Interneta”, *Revija za bezbednost, stručni časopis o korupciji i organizovanom kriminalu, God. III, broj 3*, Centar za bezbednosne studije, Beograd, str. 53–58.
243. Milinčić, Miroljub (2009), „Ekološka bezbednost postmodernog društva u kontekstu evolucije i koevolucije ekosfere”, *I Naučna konferencija sa međunarodnim učešćem, Ekološka bezbednost u postmodernom ambijentu, Knj. 1*, Panevropski Univerzitet, Banja Luka.
244. Milinković, Ivana, „Velikani psihologije”, <http://www.istrazime.com>
245. Milivojević, Lana (2009), „Suzbijanja nezakonite trgovine opojnim drogama na međunarodnom planu s osvrtom na hrvatsko kazneno zakonodavstvo”, *Policijska sigurnost, godina 18, broj 1*, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, str. 49–64.
246. Milivojević, Tatjana (2014), *Psihologija stvaralaštva*, Univerzitet Megatrend-Fakultet za kulturu i medije, Beograd.
247. Miller, Jody A. (2006), „Struggles over the symbolic:gang style and the meanings of social control” in: Ferrell J, Sanders CR, eds. „Cultural Criminology”, *Northeastern Univ. Press*, Boston, 1995, (213-234).
248. Miller, Walter B. (1958), „Lower Class Culture as a Generating Milieu of Gang Delinquency”, *Journal of Social Issues 14, no. 3*, The Society for the Psychological Study of Social Issues, Washington, 1958, pp. 5–19;
249. Milosavljević, Bogoljub (2014), „Prilog teorijskopравnom određenju pojma bezbednosti”, *Pravni zapisi, God. V, br. 1*, Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd, str. 95–119.
250. Milošević, Milan (2001), *Sistem državne bezbednosti*, Policijska akademija, Beograd.

251. Milutinović, Milan (1984), *Kriminalna politika*, Savremena administracija, Beograd.
252. Milutinović, Milan (1985), *Kriminologija*, Savremena administracija, Beograd.
253. Milutinović, Milan (1986), „Aktuelna situacija i tendencija kriminalne politike u Jugoslaviji”, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, Savez udruženja za krivično pravo i kriminologiju Jugoslavije i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
254. Mirašević, Savo (1985), „Pojavni oblici falsifikata novca”, *13. maj, br.4/85*, SSUP, Beograd.
255. Mišić, Vladimir (2017), <http://www.vaspsiholog.com>
256. Mitrović, Dragana (2009), *Međunarodna politička ekonomija*, Čigoja, FPN, Beograd.
257. Mitrović, Milovan; Petrović, Sreten (1994), *Sociologija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
258. Mokdad, Ali H.; Marks, James S.; Stroup, Donna F.; Gerberding, Julie L. (2004), “Actual causes of death in the United States 2000”, *JAMA: Journal of the American Medical Association*, Vol. 291, No. 10 (Reprinted), March 10, 2004, Chicago, USA, pp.1238–1245.
259. Moller, Bjorn (2003), „Nacionalna, socijetalna i ljudska bezbednost”, *Ljudska bezbednost, vol. 1, br. 1*, Fakultet civilne odbrane Univerziteta u Beogradu, Beograd.
260. Morgenthau, Hans J. (1948), *Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace*, McGraw-Hill Education, New York.
261. Morrison, Brenda (2002), „Bullying and Victimisation in Schools: A Restorative Justice Approach”, *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, no. 219, Australian Institute of Criminology, Canberra, pp. 1–6.
262. Navari, Cornelia (2013), “Liberalism” in: Paul Williams (ed.), *Security Studies An Introduction*, Routledge, Abingdon, London, pp. 32-47.
263. Neumann, Peter R. (2010), *Prisons and Terrorism Radicalisation and De-radicalisation in 15 Countries – A policy report*, published by the International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence (ICSR), King’s College London.
264. Nicović, Marko (1990), *Opojne droge, multinacionalna kompanija kriminala*, Alfa, Beograd.

265. Niesner, Elvira; Jones Pauly, Christina (2001), *Trafficking in Women in Europe, Prosecution and Victim Protection in a European Context*, A study carried out by the Frankfurter Institut für Frauenforschung (FIF), Kleine Verlag, Bielefeld, Germany.
266. Nikolić, Dragoslav (2007), *Bolesti zavisnosti – pušenje, alkoholizam i narkomanija, II izdanje – dopunjeno i osavremenjeno*, Narodna knjiga – Alfa, Beograd.
267. Norris, Pippa; Kern, Montague; Just, Marion (2003), *Framing Terrorism: The News Media, the Government and the Public*, Routledge, New York.
268. Note from the Presidency to the Delegations: *Draft internal security strategy for the European Union 'Towards a European Security Model'* (2010).
269. Nye Jr., S. Joseph (2003), *Understanding International Conflicts*, Fourth edition, (Foreward by Stanley Hoffman), Longman, New York.
270. Ockene, Judith K. et al., (2007), "Tobacco", (in): Marc Galanter and Herbert D. Kleber (ed.), *Textbook of substance abuse treatment, second edn.*, American psychiatric press, Washington DC, 1999 (61).
271. Panić, Branka (2009), „Socijalna bezbednost – bezbednost i identitet“, *Bezbednost Zapadnog Balkana, God. IV, br.1, april–jun 2009*, Časopis Beogradske škole za studije bezbednosti, Centar za civilno-vojne odnose, Beograd, str. 29–39.
272. Parezanović, Marko (2012), „Politički prevrat i terorizam“, u: Željko Bjelajac i Mina Zirojević (ur.), *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2012, str. 17–39.
273. Passas, Nikos (2007), „Prekogranični kriminal i dodirne tačke legalnih i nelegalnih učesnika“, u: Petrus C. van Duyne i Stefano Donati (ur.), „*Feudalizam u novom obličju – Ogledi o klijentelizmu, korupciji, organizovanom kriminalu i pokušajima reforme*“, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija u Srbiji & The Organization for Security and Co-operation in Europe Vienna, Austria, Wolf Legal Publishers, Nijmegen, The Netherlands, pp. 121-145.
274. Pavlović, Zoran; Bjelajac, Željko; Spalević, Žaklina (2011), "Energy security as a basis for affirmation of environmental policy of the European Union", *Review of International Affairs vol. 62, iss. 1144*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, pp. 78–96.
275. Peace Research Institute of Oslo; The Department of Peace and Conflict Research at Uppsala University in Sweden; and the Stockholm International Peace Research Institute.
276. Pejčković, Marko, (2016), „Da li je bezbednost države važnija od prava pojedinca?“, <http://ipt.fpn.bg.ac.rs>

277. Petak, Olga (1980), *Socijalni i socijalno-psihološki faktori regrutiranja uličnih prostitutki*, Filozofski fakultet, Zagreb.
278. Pilipović, Dušan, „Elitna i masovna kultura”, <http://beleske.com>
279. Počuča, Milan (2010), *Porodično pravo*, Pravni fakultet Univerziteta Privredna akademija, Novi Sad.
280. Počuča, Milan; Dukić Mijatović, Marijana (2013), “Industrial accident as a source of jeopardising the safety of people and environment with a special review of the case study ‘Accident in the middle section in the Danube river’”, *Journal of Environmental Protection and Ecology*, Vol. 14, Br. 1, Balkan Environmental Association, Thessaloniki, Greece, pp. 35–48.
281. Počuča, Milan; Šarkiće, Nebojša (2011), *Porodično pravo i porodičnopravna zaštita*, Pravni fakultet Univerziteta Union i JP Službeni glasnik, Beograd.
282. Ponorac, Tatjana (2011), „Jezik i kultura”, *Defendologija*, Broj 29–30, Godina IX, Evropski defendologija centar za naučna, politička, ekonomska, socijalna, bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja, Banja Luka, str. 87–90.
283. Popović, Marija (2014), „Doprinos kritičke škole konceptualizaciji ljudske bezbednosti”, *Kultura polisa*, god. XI, br. 23, Kultura – Polis, Novi Sad, Institut za evropske studije, Beograd, str. 67–76.
284. Primer elektronske prijave krivičnog dela, <http://sipa.gov.ba>
285. Primorac, Igor (1991), „Da li je prostitucija nemoralna? Ogled iz primijenjene etike”, *Filozofska istraživanja*, br. 11, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, str. 675–692.
286. Primorac, Igor (2007), *Etika i seks*, Službeni glasnik, Beograd.
287. *Priručnik* (2013), „*Nasilje među djecom i mladima*”, *priručnik za djecu, mlade, roditelje i školske djelatnike*, Savjetovalište „Luka Ritz”, Zagreb.
288. Prodović, Biljana (2011), „Uticaj medija na stavove i ponašanje čoveka – Mediji i moralna panika”, u: *Kriza i perspektive znanja i nauke*, Zbornik radova sa naučnog skupa „Nauka i savremeni univerzitet”, Filozofski fakultet u Nišu, Niš, str. 380–391.
289. Profile: Abu Bakr al-Baghdadi, (15. May 2015), *BBC NEWS*, www.bbc.com
290. Radojević, Kristina (jul–decembar 2010), „Religija i terorizam”, *Religija i tolerancija*, vol. VIII, br. 14, Centar za empirijska istraživanja religije (CEIR), Novi Sad, str. 239–252.

291. Ranković, Miodrag (2004), „Savremeni/globalni terorizam: sociološki pristup”, *Sociologija*, vol. XLVI, br. 4, Sociološko udruženje Srbije i Crne Gore, Beograd, str. 323.
292. Republika Srbija Ministarstvo unutrašnjih poslova, (2009), *Polazni okvir Nacionalne strategije prevencije kriminala*, Beograd, <http://www.ccmrbg.org>
293. Rezolucija UN A/RES/52/13, Kultura mira i A/53/243: Deklaracija i Akcioni program za kulturu mira.
294. Ridgwell, Henry, ID vešto koristi društvene mreže, <http://www.glasamerike.net>
295. Ristevski, Jelena, „Uticaj medija na maloletničku delinkvenciju u Srbiji”, <http://www.stetoskop.info>
296. Roer, Kai (2015), *Build a Security Culture*, IT Governance Publishing, Ely, Cambridgeshire.
297. Sacks, Jeffrey J.; Gonzales, Katherine R.; Bouchery, Ellen E.; Tomedi, Laura E.; Brewer, Robert D. (2015), “2010 national and state costs of excessive alcohol consumption”, *American Journal of Preventive Medicine November 2015, Volume 49, Issue 5*, Elsevier Inc., Atlanta, USA, pp. e73–e79.
298. Sadock Benjamin J.; Sadock, Virginia A. (1998), *Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry: Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry, 10th edition*, Published by Lippincott Williams and Wilkins and Wolter Kluwer Health, Philadelphia Indian Reprint.
299. Šaljić, Eldar; Đorđević, Zvonimir, “Modern form of terrorism – environmental terrorism”, str. 3, <http://www.fvv.uni-mb.si>
300. Šarenkapić, Samid (2015), *Integrisani odgovor zajednice na izazove po ljudsku sigurnost u Novom Pazaru*, Kulturni centar DamaD, Novi Pazar.
301. Savet Evrope (1979), *Deklaracija o policiji*
302. Savet Evrope (1987), *Preporuka br. R (87) 19 o Organizovanju prevencije kriminaliteta*
303. Savet Evrope (2001), *Evropski kodeks policijske etike*
304. Savet Evrope (2000), *Kodeksi ponašanja za zvaničnike*
305. Savet Evrope (2003), *Partnerstva u prevenciji kriminaliteta*
306. Savet Evrope, *Preporuka (2006) 8 o Pomoći žrtvama kriminala*
307. Savet Evrope, *Rezolucija 690 (1979) o Deklaraciji o policiji*

308. Schein, Edgar H. (2004), *Organizational Culture and Leadership – Third Edition*, Published by Jossey-Bass, San Francisco.
309. Schein, Edgar H. (2009), *The Corporate Culture Survival Guide – New and Revised Edition*, Published by Jossey-Bass, San Francisco.
310. Sekulić, Krešo, „Šta nas čini nasilnima (između ostalog)?”, <http://lat.rtrs.tv>
311. Šijaković, Ivan (2002), „Terorizam i problem identiteta”, *Sociologija, Vol. XLIV (2002), No. 3*, Sociološko udruženje Srbije i Crne Gore, Beograd, str. 241–254.
312. Šijan, Zoran (2013), *Uloga politika bezbednosti Zapadnog Balkana u utvrđivanju spoljnopolitičkih prioriteta posle 2000-te godine, doktorska disertacija*, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, Beograd.
313. Šimac, Neven (2004), *Protiv korupcije*, UDD, Zagreb, Split.
314. Simeunović, Dragan (2009), *Terorizam, opšti deo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
315. Simić, Dragan (1999), *Poredak sveta*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
316. Simić, Dragan (2002), *Nauka o bezbednosti: savremeni pristupi bezbednosti*, Službeni list SRJ/Fakultet političkih nauka, Beograd.
317. Simić, Dragan (2007), „Savremene teorije bezbednosti”, *Antologija tekstova sa „Škola reforme sektora bezbednosti”*, ISAC Fond – International and Security Affairs Centre, Beograd, str. 165–195.
318. Simma, Bruno (2003), *Parlamentarni nadzor bezbednosnog sektora – Načela, mehanizmi i praksa*, Charter of the United Nations, Interparlamentarna unija i Ženevski Centar za kontrolu oružanih snaga, Beograd.
319. Simović, Marina; Jovašević, Dragan (jul 2014), „Izvršno krivično pravo – osnovni pojmovi i karakteristike”, *Godišnjak fakulteta pravnih nauka, Godina 4, Broj 4*, Pravni fakultet u Banjoj Luci, Banja Luka, str. 132–144.
320. Sinkovski, Stevan; Sinkovski, Vladimir (2012), „Informaciona bezbednost – osnova bezbednog biznisa”, *Informaciona bezbednost* str. 1–17, www.singipedia.singidunum.ac.rs
321. Škrobica, Vanja, *Kultura i društvo*, Škola likovnih umjetnosti, Split, <http://www.knjiznicari.hr>
322. Škulić, Milan (2003), *Maloletnici kao učinioci i kao žrtve krivičnih dela*, Dosije, Beograd.

323. Škulić, Milan (2009), *Krivično procesno pravo*, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet Beograd, Beograd.
324. *Službeni glasnik RS*, br. 116/07, 72/12.
325. *Službeni glasnik RS*, br. 42/2002, 111/2009, 65/2014 – odluka US i 66/2014.
326. *Smernice o ulozi tužilaca*, (od 27. 08. – 07. 09. 1990), 8. Kongres Ujedinjenih nacija o prevenciji zločina, Havana, Kuba
327. Smith, Clair Theresa (1980), „Arms Race Instability and War”, *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 24, No. 2, SAGE Publications, Thousand Oaks, California, pp. 253–284.
328. Smith, Steve (2002), „The discipline of international relations: still an American social science?”, *British Journal of Politics & International Relations*, Vol. 2, No. 3, John Wiley & Sons, Ltd, Blackwell Publishers Ltd, Oxford, United Kingdom, pp. 374–402.
329. Smith, Steve; Baylis, John (2001), *The Globalization of World Politics*, Oxford University Press, New York, London.
330. Šoškić, Nataša (2004), *Oblici i načini suzbijanja korupcije*, Akademska štampa, Zemun.
331. Špadijer-Džinić, Jelena (1988), *Socijalna patologija – sociologija devijantnosti*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
332. Srdanović, Marko (2011), „Bezbednosni aspekti djelovanja destruktivnih sekti”, *Kriminalističke teme – Godište XI, Broj 3–4*, Univerzitet u Sarajevu – Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Sarajevo, Sarajevo, str. 143–164.
333. Sretović, Dragutin; Talijan, Miroslav; Beriša, Hatidža (2016), „Savremeni koncept bezbednosti”, *Vojno delo, Br. 1/2016*, Ministarstvo odbrane RS, Beograd, str. 73–101.
334. Stajić, Ljubomir (2004), *Osnovi bezbednosti*, Policijska akademija, Beograd.
335. Stajić, Ljubomir (2011), *Osnovi sistema bezbednosti*, Pravni fakultet u Novom Sadu, Novi Sad.
336. Stajić, Ljubomir (2014), „Bezbednosna kultura kao faktor zaštite životne sredine”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, 4/2014*, Pravni fakultet u Novom Sadu, Novi Sad, str. 69–84.
337. Stajić, Ljubomir; Mijalković, Saša; Stanarević, Svetlana (2005), *Bezbednosna kultura*, Draganić, Beograd.

338. Stanarević, Svetlana (2012), *Koncept bezbednosne kulture i pretpostavke njegovog razvoja, doktorska disertacija*, Fakultet bezbednosti Univerziteta u Beogradu, Beograd.
339. Stanarević, Svetlana (2014), „Državna/Nacionalna bezbednost i ljudska bezbednost”, u: Samid Šarenkapić (ur.), *Mali vodič kroz ljudsku sigurnost*, Kulturni centar DamaD, Novi Pazar, str. 9–19.
340. Stanarević, Svetlana; Bodin, Milenko (2004), „Bezbednosna kultura kao društveni resurs nacionalne bezbednosti”, *Vojno delo, proleće 2014, God. LXVI, br. 1*, Ministarstvo odbrane RS, Beograd, str. 84–104.
341. Stanarević, Svetlana; Ejodus, Filip (ur.) (2009), *Pojmovnik bezbednosne kulture*, Centar za civilno-vojne odnose, Beograd.
342. Stanić, Miroslav (2014), „Definisanje sadržaja pojma bezbednosti”, *Vojno delo, vol. 66, br. 2*, Ministarstvo odbrane Srbije – Vojnoizdavački zavod, Beograd, str. 93–113.
343. Starčević Vukajlović, Marijana (2009), „Nasilje našeg vremena”, *Nova akropola, broj 59, travanj – lipanj 2009*, Kulturna udruga Nova akropola, Zagreb, str. 8–12. <http://nova-akropola.com>
344. Stassen Berger, Kathleen (2003), *The developing person through childhood and adolescence*, Worth Publishers, New York, <http://trove.nla.gov.au>
345. Steans, Jill (1988), *Gender and International Relations: An Introduction*, Cambridge: Polity Press.
346. Stiglitz, Joseph E. (2002), *Globalization and Its Discontents*, W.W. Norton & Company, New York.
347. Stojanović, Zoran (1991), *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Centar za izdavačku delatnost, Novi Sad.
348. Stojanović, Zoran (2006), *Komentar Krivičnog zakonika*, Službeni glasnik, Beograd.
349. *Strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije*, Beograd, februar 2010. godine, www.srbija.gov.rs
350. Stručni skup „Virtuelno detinjstvo-fokusiranje problema, prevencija i preporuke”, Beograd, 29. 06. 2011, www.internetservis.co.rs
351. Tarle, Tena (2004), „Korupcija u javnoj upravi”, *Pravnik*, 38, 2 (79), Udruga Pravnik, Zagreb, str. 129-141.
352. Termiz, Dževad i dr. (2010), *Praktikum za socijalne radnike o pojavi i pojavnim oblicima radne eksploatacije djece, trgovine ljudima u svrhu seksualnog*

- iskorištavanja, prostitucije, pornografije i pedofilije*, CRS i Ministarstvo sigurnosti BiH, Sarajevo.
353. Tešić, Vladimir (2005), *Etiologija i prevencija pojava ugrožavanja bezbednosti*, Istraživački centar za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana, Beograd.
354. The European Commission Brussels, *Horizon 2020 – Okvirni program EU-a za istraživanje i inovacije*, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 1. April 2014, <https://ec.europa.eu>
355. Todorović, Dragan (2016), *Sunitsko-šiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu bliskog istoka, doktorska disertacija*, Univerzitet u Beogradu, Fakultet Političkih nauka, Beograd.
356. Tot, Boris (2007), „Alternativa kazni zatvora – rad za opće dobro na slobodi”, *Policija i sigurnost, godina 16, broj 1–2*, MUP Republike Hrvatske, Zagreb, str. 21–39.
357. Troeltsch, Ernst (1925), *Gesammelte Schriften: Aufsätze zur Geistesgeschichte und Religionssoziologie, Bd. 4*, Scientia Verlag, Aalen.
358. Tucker, Robert (1973), “Political Culture and Communist Society”, *Political Science Quarterly*, vol. 88, No. 2, The Academy of Political Science, New York, pp. 173–190.
359. Tufegdžić, Danijela (2010), „Radiološko oružje kao sredstvo terorizma”, *Revija za bezbednost, god. IV, br. 3*, Centar za bezbednosne studije, Beograd, str. 218–231.
360. Tylor, Edward (1973), “Primitive Culture”, in: Paul Bohannon i Mark Glazer (eds.), *High Points in Anthropology*, New York: Alfred A. Knopf.
361. Ujedinjene nacije (1966), *Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima*
362. Ujedinjene nacije (1979), *Kodeks ponašanja za policijske službenike*
363. Ujedinjene nacije (2000), *Kodeks ponašanja za policijske službenike*
364. Ujedinjene nacije (1996), *Komesarov Vodič za demokratsko obavljanje policijskih poslova u Federaciji Bosne i Hercegovine*
365. Ujedinjene nacije (1948), *Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima*
366. *Uloga policije u zajednici u izgradnji poverenja u manjinskim zajednicama*, (2002), Finalni izveštaj, OEBS, Beč.
367. UN Office of the High Commissioner for Human Rights, *Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking*, E/2002/68/Add.1 (20 May 2002), <http://www.unhcr.org>

368. *UNESCO Declaration on Cultural Policies World Conference on Cultural Policies Mexico City, 26 July – 6 August 1982.*
369. *United Nations Global Programme Against Money Laundering*
370. Varkey, Thazha Paul (2012), „Regional transformation in International relations”, in: T.V. Paul (ed.), *International Relations Theory and Regional Transformation*, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom.
371. Velkova, Tatjana; Hadžijevska, Sofka (2014), “The violence – an element of violent criminality or a way of modern living”, *European Scientific Journal February 2014/SPECIAL/ edition vol.1*, European Scientific Institute, ESI., Macedonia, pp. 385–394.
372. Vernet, Jean (2004), *Sekte: sve o novim religioznim pokretima i sljedbama*, Verbum, Split.
373. Vidanović, Ivan (2006), *Rečnik socijalnog rada*, Udruženje stručnih radnika socijalne zaštite Srbije, Društvo socijalnih radnika Srbije, Asocijacija centra za socijalni rad Srbije, Unija studenata socijalnog rada, Beograd.
374. Vukomanović, Milan (2004), *Religija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
375. Vukosavljević-Gvozden, Tatjana; Opačić, Goran; Zorica Marić, (2010), „Iracionalne evaluacije i antisocijalno ponašanje adolescenata”, *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja, Godina 42, Broj 2*, Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, , str. 263–276.
376. Vuković, Slaviša; Mijalković, Saša (2003), „Doprinos pripadnika policije sopstvenoj viktimizaciji” (u): *Zbornik radova „Ugrožavanje bezbednosti pripadnika policije, uzroci, oblici i mere zaštite”*, Međunarodno naučnostručno savetovanje, Policijska akademija, Beograd.
377. Walt, Stephen M. (1991), „The Renaissance of Security Studies”, *International Studies Quarterly, Vol. 35, No. 2*, Oxford University Press, Oxford, United Kingdom, pp. 211–239.
378. Williams, Raymond (2008), „Analiza culture”, u: *Studije kulture – Zbornik*, Službeni glasnik, Beograd.
379. Wilson, Bryan Ronald (1959), “An analysis of sect development”, *American Sociological Review Vol. 24, No. 1 (Feb., 1959)*, American Sociological Association, Washington, pp. 3–15.
380. *World Drug Report 2016* (2016), (United Nations publication, Sales No. E.16.XI.7), United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna.

381. World Health Organization (WHO), (2014), *Global Status Report on Alcohol and Health-2014 ed.*, WHO Library Cataloguing-in-Publication Data, WHO Press, World Health Organization, Geneva, Switzerland, p. XIV. <http://apps.who.int>
382. World Health Organization (WHO), *Alcohol- Fact sheet, Updated January 2015*, <http://www.who.int>
383. Yinger, John Milton (1961), *Sociologia della religione*, Paolo Boringhieri, Torino.
384. Young, Kimberly, “Internet Addiction Test (IAT)”, <http://www.internetoveruse.com>
385. Young, Kimberly (1996), “Internet addiction: the emergence of the new clinical disorder”, *CyberPsychology and Behavior, Vol. 1, No. 3, Fall 1996*, Mary Ann Liebert, Inc. publishers, USA, pp. 237–244.
386. Young, Kimberly (2004), “Internet Addiction: A new clinical phenomenon and its consequences”, *American Behavioral Scientist, Vol. 48, No. 4, December 2004*, SAGE Journals, SAGE Publications, USA, pp. 402–415.
387. *Zakon o policiji RS*, Sl. glasnik RS, br. 101/2005, 63/2009 – odluka US i 92/2011
388. Zirojević, Mina (2008), „Terorizam kao nekonvencionalna pretnja bezbednosti”, *Međunarodni problemi, Vol. LX br. 2-3/2008*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 353.
389. Zirojević, Mina; Bjelajac, Željko (2013), „Bliskoistočni terorizam i religija u savremenom polisu”, *Kultura polisa, vol. X, br. 20*, Kultura – Polis, Novi Sad, Institut za evropske studije, Beograd, str.193–207.
390. Zirojević, Mina; Gajić, Dejan; Vojnić, Sanja (2012), „Ilegalna trgovina radioaktivnim i drugim opasnim materijalima”, u: Željko Bjelajac i Mina Zirojević (ur.), *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, str. 314–327.

Internet izvori:

<http://24sata-blog.blogspot.com>

<http://akademskaknjiga.com>

<http://ash.org>

<http://atina.org.rs>

<http://balkans.aljazeera.net>

<http://banhumantrafficking.com>

<http://civilnodrustvo.gov.rs>

<http://dictionary.cambridge.org>

<http://dnevnik.hr>

<http://eduklik.rs>

<http://en.wikipedia.org>

<http://europa.rs>

<http://jazaspozarevac.org>

<http://kult.com.hr>

<http://net.hr>

<http://news.burina.net>

<http://nuclear.utk.edu>

<http://predmet.sinergija.edu.ba>

<http://psihoterapijsketeme.rs>

<http://saobracajnakultura.com>

<http://static.astronomija.co.rs>

<http://tangosix.rs>

<http://www.amika.rs>

<http://www.amrks.org>

<http://www.b92.net>

<http://www.balkandownload.org>

<http://www.blic.rs>

<http://www.cdm.me>

<http://www.conserve-energy-future.com>

<http://www.dadalos.org>

<http://www.dw.com>

<http://www.efibis.rs>

<http://www.ergomas.ch>

<http://www.focusproject.eu>

<http://www.general-files.com>

<http://www.history.com>

<http://www.iserbia.rs>

<http://www.itvesti.info>

<http://www.kaspersky.com>

<http://www.krenizdravo.rtl.hr>

<http://www.lekarinfo.com>

<http://www.leo.rs>

<http://www.mayoclinic.org>

<http://www.medijskapismenost.net>

<http://www.mfa.gov.rs>

<http://www.nadlanu.com>

<http://www.newsweek.rs>

<http://www.nexus-svjetlost.com>

<http://www.nezavisne.com>

<http://www.nspm.rs>

<http://www.opsteobrazovanje.in.rs>

http://www.pharmamedica.rs	https://alkoholizamuobiteljji.wordpress.com
http://www.psihoterapija.org.rs	https://bokisingl.wordpress.com
http://www.psihoverzum.com	https://csrc.asu.edu
http://www.rts.rs	https://exoduscry.com
http://www.savetovalistemozaik.com	https://ivaprodanovic7.wordpress.com
http://www.seebiz.eu	https://kriminalitetinjegovioblici.wordpress.com
http://www.sigurnakuca.net	https://nccd.cdc.gov
http://www.slobodnadalmacija.hr	https://psychcentral.com
http://www.smatsa.rs	https://riznicazlatnihideja.wordpress.com
http://www.techterms.com	https://rs-lat.sputniknews.com
http://www.telegraf.rs	https://vizionarski.wordpress.com
http://www.thehotline.org	https://www.cancer.org
http://www.threeworldwars.com	https://www.dosomething.org
http://www.time.rs	https://www.eurostandard.rs
http://www.vox-magazin.com	https://www.jw.org
http://www.vreme.com	https://www.nationalsecurity.gov.au
http://www.who.int	https://www.pressreader.com
http://www.zastitimodjecuodnasilja.org	https://www.srbijadanas.com
http://www.zavodzajecar.rs	https://www.stratfor.com
http://www.zdravljemladih.rs	www.alkoholizam.com
http://www.zdravosfera.com	www.bezbednost.org
http://www.zivotna-skola.hr	www.dw.com
http://www.znrfak.ni.ac.rs	www.hawking.org
http://www.radiostudent.si	

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

351.74/.76

БЈЕЛАЈАЦ, Жељко

Bezbednosna kultura : umeće življenja / Željko Bjelajac ; [prevodilac Emina Kosanović]. - Novi Sad : Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, 2017 (Novi Sad : NS Mala knjiga plus). - 749 str. : ilustr. ; 25 cm

Deo teksta uporedo na srp. i engl. jeziku. - Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija.

ISBN 978-86-6019-070-5

a) Јавна безбедност

COBISS.SR-ID 315593735